ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 2021

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΝΝΟΥ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΝΝΟΥ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

2021

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 2021

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ

Α. ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΔΥΟ ΑΙΩΝΕΣ

(1821-2021)

***

Β. ΚΡΗΤΗ

ΑΠΟ ΤΟ 1821
ΣΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

(1821-1913)

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης μας
Κύριος Κύριος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ,
εἰς τήν κλειστή κεντρική Πύλη τοῦ Πατριαρχείου, ὅπου
τό 1821 μαρτύρησε ὁ προκάτοχός του ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ε΄

Στόν Ἱερό Κλῆρο καί τό λαό τῆς
Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρκαλοχωρίου,
Καστελλίου καί Βιάννου
εὐχόμεθα τό νέο ἔτος

2021

μέ τήν πανανθρώπινη δοκιμασία
τοῦ κορωνοϊοῦ
νά τό διέλθουμε μέ προσευχή,
στίς ἐκκλησίες μας
καί στά σπίτια μας,
ὥστε μέ τήν Χάρη, τήν εὐλογία
καί τό ἔλεος τοῦ Κυρίου μας
Ἰησοῦ Χριστοῦ, νά ὑπερβοῦμε
τό ἐπιτίμιο αὐτό τῶν οὐρανῶν

† Ὁ Ἀρκαλοχωρίου,
Καστελλίου καί Βιάννου
Ἀνδρέας

*Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου,
Καστελλίου καί Βιάννου κ.κ. Ἀνδρέας*

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

Διακόσια χρόνια ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821

Ὁ Ἑλληνισμός, τό Γένος, ἡ Ρωμιοσύνη, μέσα ἀπό μία ὑπερχιλιετή προχριστιανική καί χριστιανική ἱστορία, τό 1821, ξεκινάει τήν ἐπανάσταση καί μετά ἀπό πολλές θυσίες, δημιουργεῖ τό πρῶτο Ἑλληνικό Κράτος, τό 1830, πού εἶναι καί τό πρῶτο ἀνεξάρτητο Κράτος τῶν Βαλκανίων.

Φτάσαμε στό 1821 καί στή δημιουργία τοῦ ἀνεξάρτητου Ἑλληνικοῦ Κράτους, διότι τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο στούς χρόνους της ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, μετά τήν πτώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, το 1453, διαφύλαξε μέ αἱματηρές θυσίες τήν πνευματική καί πολιτιστική ταυτότητα ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν, πού μιλοῦσαν ἑλληνικά, ἀρβανίτικα, βλάχικα, σλαβικά, τουρκικά ἤ αραβικά.

Ἡ κυρίαρχη πνευματική καί πολιτιστική ταυτότητα ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν, χάρη στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, πού διακονοῦσε μέ τήν ἑλληνική παιδεία, ἦταν ἡ ἑλληνική καί στά ἑλληνικά σχολεῖα σπούδαζαν τόν 19ο αἰῶνα, ἀλλά καί τόν 20ό, πολλοί ἀπό τούς διανοούμενους τῶν βαλκανικῶν ἐθνῶν. Ἀκόμη καί ὁ

Μισίρκωφ, τό παράλληλο τοῦ δικοῦ μας Κοραῆ γιά τά Σκόπια, ὑπῆρξε μαθητής σέ ἑλληνικό σχολεῖο τῶν Γιαννιτσῶν, πρός τό τέλος τοῦ 19ου αἰώνα.

Ἀπό τό Ὀρθόδοξο πλήρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στά Βαλκάνια, μέσα ὅμως σέ ἕναν ἄλλο κόσμο, μέ ἀγροτοποιμενικές κοινωνίες, μέ μικρά ἀστικά κέντρα, διαμορφώθηκαν τά ἐθνικά κράτη τῆς Ἑλλάδας, τῆς Σερβίας, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ἀλβανίας, τῆς Βόρειας Μακεδονίας καί διαμορφώθηκαν οἱ ἐθνικές αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀλλά καί οἱ κανονικές δικαιοδοσίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν Ἑλληνική Ἐπικράτεια.

Ἡ Ἑκκλησία τῆς Κρήτης, ναυαρχίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἑδράζει τήν ἰδιοπροσωπία της στή Σύμβαση τοῦ 1900, μεταξύ Κρήτης Εὐμενίου καί Ἐλευθερίου

Βενιζέλου καί στούς δύο Καταστατικούς Χάρτες τοῦ 1900 καί τοῦ 1961, ὁ ὁποῖος καί τήν ὀνομάζει *«ἡμιαυτόνομον»*. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης διαμορφώθηκε στήν αὐτόνομη Κρητική Πολιτεία.

Ἡ Κρήτη ζεῖ τήν πρώτη ἑκατονταετία ἀπό τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση (1821 - 1921), ὡς ἡ μεγαλόνησος τῆς ἑλληνικῆς ἐπικράτειας, ὅπως καί στή δεύτερη ἑκατονταετία (1821-2021). Ἀναμφίβολα ἡ Κρήτη τοῦ 1821, ἀλλά καί τοῦ 1921, ὑπῆρξε ἐντελῶς διαφορετική ἀπό τήν Κρήτη πού γνωρίζομε σήμερα. Τήν Κρήτη τοῦ 2021.

Ἑορτάζομε τό 2021, στόν 21ο αἰῶνα, ὡς Ἐκκλησία καί Πολιτεία, τά διακόσια χρόνια ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ὅπου τά ἐπαναστατικά Συντάγματα ὅριζαν, *«Ἕλληνες εἰσι οἱ εἰς Χριστόν πιστεύοντες»,* καί ἀποκτᾶ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον τό γεγονός ὅτι τό 1923 οἱ ἀνταλλαγές τῶν πληθυσμῶν, μεταξύ ἑλληνικοῦ καί τουρκικοῦ ἐθνικοῦ

κράτους, ἑκατό καί πλέον χρόνια μετά τό 1821, ἔγιναν μέ κριτήριο τή θρησκεία. Γι' αὐτό καί οἱ μουσουλμάνοι, πού μιλοῦσαν Ἑλληνικά, ἐγκαταστάθηκαν στήν Τουρκία, οἱ δέ τουρκόφωνοι Καππαδόκες, ἐπειδή ἦταν Ὀρθόδοξοι, ἐγκαταστάθηκαν στήν Ἑλλάδα.

Ἐπειδή, ὅμως, τά ἀνθρώπινα εἶναι διαρκῶς μεταβαλλόμενα καί ἀκολουθοῦν τόν ἄνθρωπο, γιατί ὅπως γράφει στούς *Ἐλεύθερους Πολιορκημένους* ὁ Δ. Σολωμός, *«τά σπλάχνα μου κι ἡ θάλασσα ποτέ δέν ἡσυχάζουν»*, τά αἰτούμενα καί τά προβλήματα τῆς Κρήτης τοῦ 2021 εἶναι πολύ διαφορετικά ἀπό αὐτά τοῦ 1821 καί τοῦ 1921.

Ἡ Κρήτη, ὡς ἑλληνική περιφέρεια, γνώρισε μεγάλες ἀλλαγές στίς κοινωνικές καί οἰκονομικές της δομές καί σήμερα βιώνει τό μεῖζον δημογραφικό πρόβλημα, ὅπως βέβαια ὅλη ἡ Δυτική Εὐρώπη, τήν ἐγκατάσταση τῶν προσφύγων, τῶν μεταναστῶν, καί τίς οἰκονομικές καί ἄλλες συνέπειες ἀπό τήν πνευματική δοκιμασία, τοῦ ἀόρατου ἐχθροῦ μας, τοῦ κορονοϊοῦ.

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός μᾶς εἶχε πεῖ τήν μεγάλη ἀλήθεια: *«ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε ἀλλά θαρσεῖτε, ἐγώ νενίκηκα τόν κόσμον»* (Ἰωάν. ιστ΄, 33).

Μέ τήν ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως οἱ χριστιανοί, ὁ κλῆρος καί ὁ λαός τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως θά ἑορτάσουν τά διακόσια χρόνια (1821-2021) ἀπό τήν ἔναρξη τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, μέ τήν προσδοκία, τήν ἐλπίδα καί τήν εὐχή, οἱ νέοι μας, τά παιδιά μας, τήν εἰς Χριστόν πίστη τοῦ ἀγώνα τοῦ 1821, μέ τίς ἐλπίδες, τούς ὁραματισμούς καί τίς προσδοκίες του, νά τίς ἐξακτινίσουν στόν 21ο αἰῶνα.

Εὐχόμεθα παντί τῷ πληρώματι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, στούς ἐγγύς καί μακράν εὑρισκομένους ἀδελφούς μας, τό

2021 νά εἶναι μία χρονιά ἀγάπης, εἰρήνης καί ἀλληλεγγύης καί μέ τή Χάρη τοῦ Κυρίου μας νά ξεπεράσουμε τήν πανανθρώπινη πανδημία τοῦ κορονοϊοῦ.

Διάπυρος πρός Κύριον εὐχέτης

Ὁ Ἀρκαλοχωρίου,
Καστελλίου καί Βιάννου

Ἀνδρέας

Η ΚΡΗΤΗ
Ἀπό τίς ἐπαναστάσεις τοῦ Δασκαλογιάννη (1770) καί τοῦ 1821 στήν ἕνωση μέ τήν Ἑλλάδα

Εἰσαγωγή

Ἡ Κρήτη, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1770 καί 1821, ἦταν πολύ διαφορετική ἀπό τήν Κρήτη τοῦ 1913. Ἡ παιδεία, ἡ οἰκονομία, οἱ συνθῆκες διαβίωσης, τά δικαιώματα τῶν χριστιανῶν τῆς Κρήτης, σέ σχέση μ᾽ ἐκεῖνα τῆς μουσουλμανικῆς μειονότητας,

Ἀπαγχονισμός τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε΄ εἰς τήν κλειστήν Πύλην τοῦ Πατριαρχείου

οἱ ἐκκλησιαστικές δομές, ὅλα διαφοροποιήθηκαν στό διάστημα αὐτό, τοῦ ἑνός περίπου αἰώνα, (1821-1913).

Στή νέα χρονιά, τό 2021, πού ἑορτάζομε τά διακόσια χρόνια ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, οἱ ἐξελίξεις στήν Κρήτη συμπορεύονται μέ τίς παγκόσμιες, ραγδαῖες, ἀνεξέλεγκτες, ἀπρόσμενες καί ἀπρόβλεπτες ἐξελίξεις, μέ κορυφαῖο τό ζήτημα τοῦ κορονοϊοῦ, πού μᾶς ἔχει ἀναστατώσει, ὡς ἀνθρωπότητα.

Ὅταν ἡ Κρήτη ἑνώθηκε μέ τήν Ἑλλάδα, τό 1913, ἡ ἰδέα τοῦ ἔθνους εἶχε βαθιά ριζώσει, ὄχι μόνο σέ νομικούς, ἰατρούς, ἐκπαιδευτικούς καί ἐμπόρους, ἀλλά εἶχε διεισδύσει, χρόνο μέ τόν χρόνο καί μέ τή σκληρή δουλειά τῆς Ἀθήνας, τῆς ἐθνικῆς μας πρωτεύουσας, σέ εὐρύτερα στρώματα. Στήν κυρίαρχη θρησκευτική συνείδηση καί ταυτότητα ἀθροίζεται ἡ ἱερότητα τῆς ἑλληνικῆς σημαίας, τοῦ ἐθνι-

Ὁ Ἱερομάρτυρας τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821,
Οἰκουμενικός Πατριάρχης Κύριλλος ΣΤ΄
ὁ ἀπό Ἀδριανουπόλεως

κοῦ μας ὕμνου, τῶν ἡρώων τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, καθώς καί ἡ θρησκευτικοποίηση ἱστορικῶν ἤ πολιτικῶν προσωπικοτήτων, πρίν τήν Ἐπανάσταση καί κατά τή διάρκειά της, ἀλλά στή συνέχεια, καί τῶν προσώπων ἐκείνων, κατά τή δημιουργία, ἐπέκταση καί διαμόρφωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

α) 1821: Διωγμοί καί σφαγές. Κωνσταντινούπολη – Κρήτη

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄, ὁ θρησκευτικός καί πολιτικός ἀρχηγός ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων τῆς αὐτοκρατορίας, ὑπῆρξε τό κορυφαῖο θῦμα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821. Τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα, 10 Ἀπριλίου 1821, τόν κρέμασαν μπροστά στήν κλειστή πύλη τῶν Πατριαρχείων. Ἀκολούθησαν, τήν ἴδια ἡμέρα, οἱ ἀπαγχονισμοί τῶν ἀρχιερέων, Ἐφέσου Διονυσίου, Νικομηδείας Ἀθανασίου καί

Σφραγίδες τῆς Κρήτης κατά τήν ἐπανάστασή της

Ἀγχιάλου Βασιλείου. Στίς 3 Ἰουνίου συνεχίστηκαν οἱ ἀπαγχονισμοί τῶν ἀρχιερέων, Δέρκων Γρηγορίου, Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ, Ἀδριανουπόλεως Δωροθέου καί Τυρνάβου Ἰωαννικίου. Ὁ πρώην Πατριάρχης Κύριλλος ΣΤ΄ ἀπαγχονίστηκε στήν Ἀδριανούπολη.

Ἐκτός ἀπό τούς ἀρχιερεῖς κι ἕνας μεγάλος ἀριθμός κληρικῶν, φαναριωτῶν καί λαϊκῶν, κάθε κοινωνικῆς διαστρωματώσεως, ἔχασε τή ζωή του ἀπό τίς βιαιοπραγίες τῶν φανατικῶν μουσουλμάνων, πού ἔγιναν στήν Κωνσταντινούπολη καί σ΄ ὅλες τίς περιφέρειες τῆς αὐτοκρατορίας, κατά τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821.

β) Οἱ σφαγές στήν Κρήτη

Στίς 19 Μαΐου 1821, στήν πλατεία τῶν Χανίων ἀπαγχονίστηκε ὁ Ἐπίσκοπος Κισάμου Μελχισεδέκ Δεσποτάκης. Ἀκολούθησε ἡ σφαγή τοῦ Πέτρας Ἰωακείμ,

Ἱερός Ναός Παναγίας Θυμιανῆς.
Ὁ τόπος ὅπου ξεκίνησε ἡ Κρητικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821.

ἐνῶ φυλακίστηκαν, ὁ Κυδωνίας Καλλίνικος Σαρπάκης καί ὁ Ρεθύμνης Γεράσιμος Περδικάρης, τόν ὁποῖο στή συνέχεια ἀπαγχόνισαν.

Στίς 23 Ἰουνίου 1821, στό Ἡράκλειο, ἔσφαξαν τόν Μητροπολίτη Κρήτης Γεράσιμο Παρδάλη καί τούς Ἐπισκόπους, Κνωσοῦ Νεόφυτο, Χερρονήσου Ἰωακείμ, Λάμπης Ἱερόθεο, Σητείας Ζαχαρία, Διοπόλεως Καλλίνικο καί 800 κληρικούς καί λαϊκούς. Σφαγιάστηκαν, ἐπίσης, ἡγούμενοι καί μοναχοί Ἱερῶν Μονῶν καί Ἐκκλησιῶν, ἀλλά καί πολλοί λαϊκοί. Μόνο ὁ ἱερέας Ἀρτέμιος διασώθηκε, ἐπειδή ἀπουσίαζε. Οἱ ἱστορικές πηγές ἀναφέρουν τίς σφαγές ἕως τόν «μεγάλο ἀπερντέ», στό Μεγάλο Κάστρο. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης ἔμεινε ἀκέφαλη καί τό 1823 τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἐξέλεξε Μητροπολίτη Κρήτης τόν Καλλίνικο, τόν ἐξ Ἀγχιάλου (1823 -1830).

Στίς 21 Σεπτεμβρίου 2000, μέ Πατριαρχική καί Συνοδική Πράξη τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, κατατάχθηκαν στό Ἁγιολόγιο τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας οἱ σφαγιασθέντες τό 1821. Ἡ ἱερά μνήμη τους ἑορτάζεται στίς 23 Ἰουνίου.

γ) Σταθμοί τῆς Ἐπανάστασης στήν Κρήτη

- 7 Ἀπριλίου 1821, στά Γλυκά Νερά ἐκλέγεται ἡ ***«Καγκελαρία τῶν Σφακίων»***, μέ σφραγίδα της, τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας, πού ἔφερε τήν ἐπιγραφή *«Παναγία τοῦ Λουτροῦ»*.

- 15 Ἀπριλίου 1821, στήν **Παναγία τή Θυμιανή**, στά Σφακιά, ἔχουμε τήν κήρυξη τῆς Ἐπανάστασης.

- 19 Μαΐου 1821, στά Χανιά, οἱ Τοῦρκοι ἀπαγχονίζουν τόν **Ἐπίσκοπο Κισάμου Μελχισεδέκ**.

- 23 Ἰουνίου 1821, στό Ἡράκλειο, τό Μεγάλο Κάστρο, ἔχουμε τό **«μεγάλο ἀπερντέ»**, μέ τίς σφαγές ἀπό τούς φανατικούς μουσουλμάνους τῆς σαρίας, τοῦ Μητροπολίτη Κρήτης, τῶν Ἐπισκόπων καί 800 λαϊκῶν καί κληρικῶν**.**

- Νοέμβριο 1821, φτάνει στήν Κρήτη ὁ Μιχαήλ Ἀφεντούλης, ἀπεσταλμένος τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντη, ὡς **«Γενικός Ἔπαρχος καί Ἀρχιστράτηγος Κρήτης»**.

- 20 Μαΐου 1822, στούς Ἀρμένους Χανίων, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Ἀφεντούλη, ἡ Καγκελαρία ψηφίζει τό **«Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς νήσου Κρήτης».**

- Φεβρουάριο 1823, τό δρᾶμα στό **σπήλαιο τῆς Μιλάτου**. Περί τούς 2000 ἀμάχους ἐξανδραποδίσθησαν.

- Ἰανουάριο 1824, τό δρᾶμα στό **σπήλαιο τοῦ Μελιδονίου**, οἱ Τοῦρκοι πνίγουν στούς καπνούς, περί τούς 400 ἀμάχους μέ 30 ἐνόπλους, μέ φωτιά πού ρίχνουν ἀπό

Σπήλαιο Μελιδονίου (Γεροντόσπηλιος).
Τόπος μαρτυρίου γιά 370 γυναικόπαιδα καί 30 ἐνόπλους τό 1823.

τήν τρύπα πού ἔκαναν στήν ὀροφή τοῦ σπηλαίου.

- Μάιο 1828, στή **μάχη τοῦ Φραγκοκάστελου**, οἱ Τοῦρκοι, μέ 8.000 στρατό, καταλαμβάνουν τό φρούριο καί σκοτώνουν τούς ὑπερασπιστές.

- Φεβρουάριο 1828, ὁ **Ξωπατέρας στή Μονή τῆς Ὁδηγήτριας** στή Μεσαρά, βρίσκει, μέ τούς μαχητές του, μετά ἀπό τριήμερη ἀντίσταση, τραγικό θάνατο, ἀπό τούς 300 Τούρκους πού πολιορκοῦν καί τελικά καταλαμβάνουν τό Μοναστήρι.

- 22ᾶ Ἰανουαρίου 1830, ὑπογράφεται τό **Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου**. Ἡ Κρήτη δέν περιλαμβάνεται στά ὅρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καί ἀρχίζει ἡ Αἰγυπτιακή κυριαρχία.

- 23 Νοεμβρίου 1830, συνεδριάζει γιά τελευταία φορά τό Συμβούλιον Κρητῶν Ἀγωνιστῶν, στίς Μαργαρίτες Μυλοποτάμου καί διακηρύττουν: *«Ἡ Κρήτη ἦτο καί*

εἶναι μέρος ἀδιάσπαστον τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς, ὡς συναγωνισθεῖσα καί συναγωνιζομένη μέ τά λοιπά ἐπαναστατημένα μέρη ἀπό τήν ἀρχήν, ὥστε δέν ἠμπορεῖ τις νά ἐννοήση πώς εἰς διαφόρους πράξεις πληρεξουσίων τῶν σεβαστῶν τούτων μοναρχῶν ἡ Κρήτη παρεσιωπήθη διόλου, ἐνῶ ἀκόμη μάλιστα ἔχει τόν ἐξολοθρευτικόν πόλεμον εἰς τούς κόλπους της καί οἱ Τοῦρκοι εἶναι περιωρισμένοι εἰς μόνα τά φρούριά των ἀπό τούς Ἕλληνας... Ἡμεῖς δέν εὑρίσκομεν ἀλλού τήν σωτηρίαν μας παρά εἰς τά ὅπλα μας καί εἰς αὐτόν τόν ἔντιμον θάνατον...».

δ) «Τό Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς νήσου Κρήτης» κατά τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821

Πρόκειται γιά ἕνα κείμενο μέ σαφέστατο ἐθνικό σκοπό καί στόχο. Κείμενο ἐπαναστατικό, μέ ἐθνική προοπτική καί ἐθνικό προσανατολισμό, πού φέρει τήν

Φραγκοκάστελλο. Τόν Μάιο τοῦ 1828 διεξήχθη μάχη μεταξύ των όχυρωμένων Ἑλλήνων καί τῶν ὀθωμανικῶν δυνάμεων

Κρητικοί μέ χειμωνιάτικη ἐνδυμασία τό 1834.
Ὁ καθιστός φορᾶ ρασίδι καί ὁ ὄρθιος γαμπᾶ.

ἐπωνυμία «*Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς νήσου Κρήτης*». Στούς Ἀρμένους Ἀποκορώνου, ἀπό 11 ἕως 21 Μαΐου 1822, συνῆλθαν οἱ 40 περίπου ἐκπρόσωποι τῶν Κρητικῶν Ἐπαρχιῶν σέ Γενική Συνέλευση, μέ Πρόεδρο τόν Πέτρο Ὁμηρίδη Σκυλίτση, ὁ ὁποῖος ἦλθε στήν Κρήτη γι᾽ αὐτό τό σκοπό. Τό «*Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς νήσου Κρήτης*» εἶναι βαθιά ἐπηρεασμένο ἀπό τόν Εὐρωπαϊκό Διαφωτισμό καί τή Γαλλική Ἐπανάσταση. Μετά τό 40ό ἄρθρο διαβάζομε, «*Ἐν Ἀρμένοις τῇ 20ῇ Μαΐου 1822 καί Β΄ ἔτος τῆς Ἀνεξαρτησίας.*» Ἡ χριστιανική χρονολόγηση συμπληρώνεται κατά τό προηγούμενο τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασης. Αὐτό δέν τό συναντᾶμε οὔτε στά ριζοσπαστικά Συντάγματα τῶν Ἐθνοσυνελεύσεων τῆς Ἐπιδαύρου, τοῦ Ἄστρους ἤ τῆς Τροιζήνας. Στήν Κρήτη ἔχουμε χρονολόγηση, ἀπό τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ καί παράλληλη χρονολό-

γηση ἀπό τό ἔτος ἔναρξης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης, κατά τό πρότυπο τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης, ὅπου ξεκινοῦσαν νά χρονολογοῦν ἀπό τό 1789, πρῶτο ἔτος τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης.

Συνεπῶς, τό εὔλογο ἐρώτημα πού τίθεται εἶναι: στήν Κρήτη τοῦ 1822 καί στήν ἐθνοσυνέλευση τῶν Ἀρμένων, ἡ νέα αὐτή χρονολόγηση σέ πόσους κρητικούς εἶναι γνωστή ἤ ἀκόμα καλύτερα πόσοι, ἀπό ὅσους γνωρίζουν ἀνάγνωση ἤ γραφή, στήν Κρήτη τοῦ 1821, κατανοοῦν ἀπό πού προέρχεται καί τί σημαίνει ὅταν διαβάζουν «*Β' ἔτος τῆς Ἀνεξαρτησίας*»;

Τό ἄρθρο Β΄ τοῦ ἴδιου κειμένου ἀναφέρει: *«Ὅσοι αὐτόχθονες τῆς Νήσου κάτοικοι πιστεύουν εἰς Χριστόν εἶναι πολῖται, καί ἀπολαμβάνουσιν ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν δικαιωμάτων»*. Εἶναι σαφέστατη ἐδῶ ἡ ταύτιση τῶν Ἑλλήνων μέ τούς χριστιανούς πού «*ἀπολαμβάνουσιν ὅλων τῶν ἑλληνικῶν δικαιωμάτων*». Ὁ ὅρος Ἕλλην, εἰσέρχεται σέ μία πορεία ἀποφόρτισης ἀπό τήν ταύτισή του μέ τόν εἰδωλολάτρη. Προσλαμβάνει ἐθνικό περιεχόμενο. Προσδιορίζει τό ἑλληνικό ἔθνος πού, ἀπό τήν κυρίαρχη πολιτιστική του παρουσία στά Βαλκάνια καί τή Μ. Ἀσία, εἰσέρχεται πλέον σέ κρατικά ὅρια, διευρυνόμενα ἀργά καί σταθερά, ἕως τό 1922.

Στό Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου τοῦ 1821, ἀλλά καί στά ἑπόμενα Συντάγματα, στό Ἄστρος τό 1823, στήν Τροιζήνα τό 1827, ὁ Ἕλληνας, ὅπως καί στό Προσωρινό Πολίτευμα τῆς νήσου Κρήτης, ταυτίζεται μέ τόν Χριστιανό. Ἡ διαμόρφωση, συνεπῶς, τῆς ἐθνικῆς συνείδησης καί ταυτότητας, ξεκινάει μέ τήν ταύτιση τοῦ χριστιανοῦ μέ τόν Ἕλληνα.

Ἡ ἑλληνική γλῶσσα στήν Κρήτη ἦταν δύσκολο νά ἀποτελέσει προσδιοριστικό παράγοντα ἐθνικῆς ταυτότητας, διότι οἱ

περισσότεροι τῆς μειοψηφίας τῶν μουσουλμάνων στήν Κρήτη, μιλοῦσαν ἑλληνικά. Ἦταν ἑλληνόφωνοι ἐξισλαμισθέντες. Στήν εὐρύτερη ἐπικράτεια τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἡ ταύτιση τοῦ Χριστιανοῦ μέ τόν Ἕλληνα, ἀποτελοῦσε τήν ἀφετηρία γιά τή διαμόρφωση τῆς ἐθνικῆς συνείδησης καί ταυτότητας. Στό πρῶτο ἑλληνικό κρατίδιο, ἡ ταύτιση τοῦ χριστιανοῦ μέ τόν Ἕλληνα συμβάλλει καθοριστικά στήν ἐνσωμάτωση, κυρίως τῶν ἀρβανιτόφωνων, ἀλλά καί βλαχόφωνων, Ὀρθόδοξων Ρωμιῶν στόν ἐθνικό κορμό.

Στό κείμενο «Προσωρινό Πολίτευμα τῆς νήσου Κρήτης», ὅπως καί στό Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου, συναντᾶμε τούς νέους ὅρους: **Ἔθνος, εὐδαιμονία τοῦ Ἔθνους, Ἕλληνες, πανελλήνιος βουλή**, καί βεβαίως βρίσκουμε τή **θεά Ἀθηνά** στήν **σφραγῖδα τῆς διοικήσεως,** ἡ ὁποία στή συνέχεια θά κοσμήσει τήν αἴθουσα

τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ καί Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Αὐτά στήν Κρήτη τοῦ 1821. Τί γίνεται ὅμως στήν Κρήτη τοῦ 1770, πενήντα χρόνια πρίν; Ὁ ἐπαναστάτης τοῦ 1770 ταυτίζεται μέ τήν Ὀρθόδοξη πίστη καί ὁλοκληρώνεται μόνο ἀπ᾽ αὐτήν. Ἄς ξεκινήσουμε ἀπό τό ποίημα τοῦ Δασκαλογιάννη.

ε) Τό ποίημα τοῦ Δασκαλογιάννη

Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Δασκαλογιάννη, τό 1770, στήν Κρήτη δημιουργεῖται τό ὁμώνυμο δημοτικό τραγούδι. Δεκαετίες πρίν, τό 1821, ἡ Κρήτη τραγουδάει γιά τήν ἐπανάσταση τοῦ Δασκαλογιάννη: Ὁ *«Ἀναγνώστης τοῦ παπᾶ ὁ Σήφης τοῦ Σκουλούδη»* καί τοῦ ὑπαγορεύεται ἀπό *«τόν μπάρμπα Παντζέλιο, ἀποῦτον τυροκόμος. ἐγώ ἐκράθιου τό χαρτί κι ἐκράθιουν καί τή μπένα, κι ἐκεῖνος μοῦ δηγάτονε καί τά γραφά ἕνα - ἕνα».*

Στό τραγούδι μᾶς παραδίδονται οἱ προβληματισμοί γιά τήν ἔναρξη τοῦ κινήματος, πού ἐρχόταν σέ ρήξη μέ τήν αὐτοκρατορική νομιμότητα τοῦ Σουλτάνου, ὑπό τήν ἐπιρροή τοῦ Τσάρου καί τῆς Ρωσίας. Περιγράφονται, ἐπίσης, οἱ ἡρωισμοί, τά ἐπιτεύγματα, τά κλέη καί τά πάθη, τό τραγικό τέλος καί ὁ ἀπολογισμός τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1770, ἀλλά καί ἡ νοσταλγία ἀπό τά προεπαναστατικά Σφακιά τῆς εὐδαιμονίας, μέ τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη: *«Στά χώματα-ν τωνε, ποτέ Τοῦρκοι δέν ἐπατοῦσα δοσίματα δέν ἔδιδα, οὔτε ἐγγαριές ἐκάνα, τά δύο των πόδια τῶν Τουρκῶν σ' ἕνα παπούτσι ΄βάνα. Εἶχαν καί τά καραβιά των, που τῶνε κουβαλοῦσα, σᾶν μπέηδες καί πρίντζιπες εἰς τά Σφακιά περνοῦσα.»* [1]

Ὅσο τώρα γιά τόν χαρακτῆρα τῆς ἐπα-

[1] Θ. Δετοράκη, Ἱστορία τῆς Κρήτης, Β΄ ἔκδοση, Ἡράκλειο 1990, σ. 307-310.

νάστασης τοῦ Δασκαλογιάννη, δέν ὑπάρχει καμία σχέση μέ τό ἰδεολογικό ὑπόβαθρο καί τή στόχευση τοῦ προσωρινοῦ Πολιτεύματος τῆς νήσου Κρήτης. Διαβάζουμε στό ποίημα τοῦ Δασκαλογιάννη: *«Σώπαινε μπλιό Πρωτόπαπα μά ὕστερις ἤ πρῶτα, ἐγώ θά πάω τό Σταυρόν εἰς τῶ Χανιῶ τή πόρτα. Ἐγώ θά πάω τό Σταυρό στήν πόρτα νά κολλήσω… τήν Παναγία θέ νά ΄χωμε καί τόν Χριστό βοήθεια».*

Τό θεωρητικό ὑπόβαθρο καί οἱ πολιτικές στοχεύσεις τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, ξεκινοῦν ὡς ὑπόθεση μίας μειοψηφίας. Μία ἐλίτ εἶναι διαφοροποιημένη οὐσιαστικά ἀπό τούς σκοπούς τῆς, πρίν μισό αἰῶνα, ἐπανάστασης τοῦ 1770, ὅπου τό θρησκευτικό πλαίσιο, οἱ ἐκκλησιαστικοί σκοποί, στόχοι καί ὁραματισμοί τῆς ἐπανάστασης τοῦ Δασκαλογιάννη, ἀγκαλιάζουν τό λαϊκό σύνολο τῶν χριστιανῶν τῆς Κρήτης, σέ ἀντίθεση μέ τό ἰδεολογικό

πλαίσιο καί τίς πολιτικές ἐπιλογές τοῦ 1821, πού δέν ἀγγίζουν τά εὐρύτερα λαϊκά στρώματα. Ἀντιθέτως, εἶναι ὑπόθεση καί ζητούμενο μίας μειοψηφίας.

Οἱ νέοι ὅροι: *ἔθνος*, *Ἕλληνες*, *εὐδαιμονία ἔθνους*, *πανελλήνιος βουλή*, εἶναι σίγουρα ἄγνωστοι στούς πάμπολλους ἀγωνιστές καί ὁπλαρχηγούς τῆς Κρήτης τό 1821, ὁ δέ ἀγροτοποιμενικός πληθυσμός τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν τῆς Κρήτης, εἶναι ἀφοσιωμένος στήν Ἐκκλησία του. Ὅλοι τους μιλοῦν ἑλληνικά, ἀγνοοῦν τούς ὅρους αὐτούς καί τό περιεχόμενό τους καί ἀναμφίβολα ὑφίστανται τήν ἐξουσία τοῦ Ἰσλάμ, πού ἔχει τήν στρατιωτική κυριαρχία στήν Ὀθωμανική αὐτοκρατορία, μ΄ ὅλες τίς ποικιλόμορφες διακυμάνσεις τῶν σχέσεων χριστιανῶν καί μουσουλμάνων, πού πολλάκις ὁδηγοῦνται καί σέ ἀκραῖες ρήξεις καί συγκρούσεις, τίς ὁποῖες ὅμως δέν ἀπέφυγε καί

Σφακιανός τοξότης τοῦ Dapper Olfert, 1688

τό ἐθνικό κράτος. Ἄς ἀναλογιστοῦμε τούς ἐθνικούς ἐμφυλίους στήν Εὐρώπη, μετά κυρίως τόν Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, ὅταν ἡ ἰδεολογία ἀντικαθιστᾶ τή θρησκευτική συνείδηση, σέ μεγάλο μέρος τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης.

Μία ἐντελῶς νέα ἰδεολογία, ἄγνωστη στά εὐρύτερα στρώματα, ἡ ὁποία σηματοδοτεῖ τό τέλος τῶν αὐτοκρατοριῶν, μέ τήν προοπτική καί τή δημιουργία ἑνός ἄλλου κόσμου, εἰσέρχεται, μέ τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, στήν κρητική κοινωνία, γιά νά κερδίσει ἔδαφος, πρός τό τέλος τοῦ 19ου αἰώνα. Ἡ ἀρχή αὐτή τοῦ ἔθνους, πού θά ὁδηγήσει στήν δημιουργία τοῦ ἔθνους - κράτους, θά ἀναπτυχθεῖ τόν 19ο αἰῶνα, θά κυριαρχήσει τόν 20ό καί θά ἀποτελέσει τή συνείδηση καί τήν ταυτότητα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνικῶν κρατῶν. Τό αἴτημα τῶν κρητικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 19ου αἰώνα, ὅλο καί σταθερότερα, εἶναι ἡ ἕνωση τῆς

Ὁ Πατριάρχης τῆς β΄ φάσης τοῦ Προνομιακοῦ
Διονύσιος Ε΄ (1887-1891).
Μητροπολίτης Κρήτης (1858-1868)

Κρήτης μέ τήν Ἑλλάδα. Ἡ ἀρχή τοῦ ἔθνους θά ἐνισχυθεῖ ἀργότερα ἀπό τήν ἐκπαίδευση, τό στρατό, τίς δημόσιες ὑπηρεσίες, ἀλλά καί τούς ἐθνικούς πολέμους.

στ) Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1866, τό Ἀρκάδι καί ὁ Κρήτης Διονύσιος. Ἐθναρχία καί Ἔθνος

Γιά νά κατανοήσουμε τίς δυσκολίες, πῶς δηλαδή περνᾶμε ἀπό τίς αὐτοκρατορίες στά ἐθνικά κράτη, θά μιλήσουμε γιά τόν Κρήτης Διονύσιο, τόν μετέπειτα Οἰκουμενικό Πατριάρχη Διονύσιο Ε΄. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1822, ἀκολουθεῖ ἡ μεγάλη ἐπανάσταση τοῦ 1866, ὅπου κυριαρχεῖ τό σύνθημα *«Ἕνωσις ἤ θάνατος»*. Ὁ ἐθνικός προσανατολισμός ἀποκτάει εὐρύτερη ἀποδοχή. Ἡ ἀδυναμία τῆς Ἑλλάδος, νά συμμετάσχει ἐνεργά ἤ νά βοηθήσει καί νά συμπαρασταθεῖ οὐσιαστικά στήν ἐπανάσταση, δέν ἀναστέλλει,

Ἀναπαράσταση τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρκαδίου ἀπό τόν Ἡγούμενο Γαβριήλ τό 1866

στήν Κρήτη, τήν σταθερή ἐθνική προοπτική τῆς ἐπανάστασης. Τήν ἀδράνεια τοῦ ἐθνικοῦ μας κέντρου, τῆς Ἀθήνας, συμπληρώνει ἡ παρουσία τοῦ Πάνου Κορωναίου, πού φτάνει στήν Κρήτη μέ σῶμα ἐθελοντῶν. Ὅμως, ὁ ἐθνικός προσανατολισμός *«Ἕνωσις ἤ Θάνατος»*, ὅπως τόν ἀποφασίζουν οἱ ἐπαναστάτες καί τό γράφουν μέ τά ἀρχικά, στή σημαία τοῦ Ἀρκαδίου, Κ(ρήτη) Ἕ(νωσις) Ἐ(λευθερία) Θ(άνατος), δέν ὁριοθετεῖ, οὔτε σηματοδοτεῖ τό τέλος τῆς ἐθναρχίας στήν Κρήτη, δηλαδή τήν ἐποχή τῶν αὐτοκρατοριῶν.

Ἡ ἐπαναστατική Συνέλευση ἀπό τ' Ἀσκύφου Σφακίων τήν 21ην Αὐγούστου 1866, μέ προκήρυξή της, κάλεσε τό λαό σέ ἐξέγερση. Ἡ ἀδυναμία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους γιά βοήθεια, ἡ ἀπουσία μιᾶς ἡγετικῆς μορφῆς, ἀποδεκτῆς ἀπ' ὅλους τούς κρητικούς, τό πολυπληθές τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, οἱ διαφωνίες μεταξύ τῶν ἐπα-

ναστατῶν, συνετέλεσαν στήν κατάπνιξη καί αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης, πού σημαδεύτηκε ἀπό τό ὁλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου. Τό γεγονός συγκλόνισε τήν κοινή γνώμη καί δημιούργησε μεγάλο ρεῦμα συμπάθειας στήν Εὐρώπη γιά τό Κρητικό Ζήτημα, μέσα στό εὐρύτερο πνεῦμα καί κλῖμα τοῦ ἐθνικοῦ ρομαντισμοῦ.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1866, μέ πάμπολλες θυσίες, πού συμποσοῦνται στό ὁλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου, τελειώνει μέ τήν παραχώρηση τοῦ Ὀργανικοῦ Νόμου τό 1868, πού δίνει στήν Κρήτη μία μορφή ἡμιαυτονομίας.

Οἱ δυνάμεις, πού ἐναντιώνονταν ἤ ἦταν ἐπιφυλακτικές στήν ἐπανάσταση τοῦ 1866, δέν εὑρίσκοντο μόνο στήν Ἀθήνα. Μεταξύ αὐτῶν ἦταν ὁ Μητροπολίτης Κρήτης Διονύσιος Χαριτωνίδης. Αὐτό μέχρι πρότινος στιγματιζόταν ὡς ἐθνική προδοσία. Ἀξίζει ὅμως νά δοῦμε τήν σύνολη

στάση τοῦ Διονυσίου. Ὁ Μητροπολιτικός ναός τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, τό δυναμικότερο σύμβολο τῆς χριστιανικῆς Κρήτης, ἀνάμεσα στά τζαμιά τῆς τότε ἐποχῆς, θεμελιώθηκε τέσσερα χρόνια πρίν τήν ἐπανάσταση τοῦ 1866, τό 1862. Ἡ οἰκοδόμηση τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ ξεκινάει ἀπό τόν Κρήτης Διονύσιο Χαριτωνίδη, ἐν μέσῳ τῶν ἐθναρχικῶν δικαιοδοσιῶν πού ἀπέρρεαν ἀπό τούς Γενικούς Κανονισμούς, οἱ ὁποῖοι στόχευαν στή χορήγηση δικαιωμάτων σ΄ ὅλες ἀνεξαιρέτως τίς θρησκευτικές κοινότητες, χριστιανῶν, μουσουλμάνων, Ἑβραίων, Ἀρμένιδων. Στίς κοινότητες αὐτές, οἱ ὑποχρεώσεις καί τά δικαιώματα τῆς αὐτοκρατορίας, προσδιορίζονταν ἀπό τό Κοράνι, τό ὁποῖο καθόριζε τίς σχέσεις τῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν. Στήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία, γιά νά ἔχει κάποιος ὑπόσταση, ἔπρεπε νά εἶναι μέλος μίας θρησκευτικῆς κοινότητας, νά ἀνήκει σ᾽ ἕνα

ἀπό τά μιλέτια, τό χριστιανικό, τό ἑβραϊκό, τό ἀρμένικο καί τό μουσουλμανικό. Οἱ αὐτοκρατορίες ἦταν κοινωνίες, θεοκεντρικές καί θεοκρατικές.

Ὁ Μητροπολίτης Κρήτης εἶναι αὐτός πού τοποθετεῖται ἐναντίον τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1866. Ὅμως ὁ «*τουρκόφιλος*» Διονύσιος, εἴκοσι τέσσερα χρόνια ἀργότερα, εἶναι ὁ Πατριάρχης Διονύσιος Ε΄. Ὅταν ἀνακύπτει ἡ δεύτερη φάση τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος (Ἰούνιος 1890 - Ἰανουάριος 1891) καί ὁ Σουλτάνος ἀποφασίζει νά καταλύσει τά προνόμια τῶν χριστιανῶν, ὁ Διονύσιος Χαριτωνίδης, ὡς Οἰκουμενικός Πατριάρχης Διονύσιος Ε΄, κηρύττει σέ διωγμό τήν Ἐκκλησία, ἀπό τόν Σουλτάνο. Δηλαδή, τό ποίμνιό του, τούς χριστιανικούς πληθυσμούς, ὑπηκόους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἑλληνόφωνους, ἀρβανιτόφωνους, σλαβόφωνους, βλαχόφωνους, τουρκόφωνους, γιά τούς ὁποίους

ὡς θρησκευτικός ἡγέτης, ὡς ἐθνάρχης, πού ἔχει ὄχι μόνο θρησκευτικές, ἀλλά καί πολιτικές εὐθύνες, τούς κάλεσε, μέ Προκήρυξή του, νά κλείσουν, κληρικοί καί λαϊκοί μαζί, τίς Ἐκκλησίες.

Ἐπρόκειτο γιά πράξη, ἀπόφαση καί ἐνέργεια ἐπαναστατική ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου καί τῆς Ὀθωμανικῆς νομιμότητας, διότι οἱ ταυτότητες στίς αὐτοκρατορίες καθορίζονταν ἀπό τή θρησκεία. Στή συνέχεια ὑπέβαλε τήν παραίτησή του ἀπό τόν Πατριαρχικό θρόνο, ὡς ἕνα ἀκόμη δυναμικό μέσο πίεσης γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν προνομίων, μέ ἀποτέλεσμα νά παρέμβουν οἱ Μεγάλες Δυνάμεις, νά πιέσουν καί νά ἐνεργοποιηθοῦν καί πάλι τά προνόμια.

ζ) Ἡ Κρήτη μέ τή Σύμβαση τῆς Χαλέπας

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1878 ὁδήγησε σέ

μία ἄνοιξη πνευματική καί πολιτιστική τήν Κρήτη, μέ τή Σύμβαση τῆς Χαλέπας. Σ' αὐτό συνετέλεσε ἡ παρουσία τῶν δύο ὀθωμανιστῶν ἀπεσταλμένων τῆς Πύλης, τοῦ χριστιανοῦ Κωνσταντίνου Ἀδοσίδη Πασᾶ καί τοῦ τουρκοκρητικοῦ Σελήμ Ἐφέντη, πού βοηθοῦν τούς χριστιανούς τῆς Κρήτης. Ἡ πολιτιστική καί πνευματική αὐγή τῆς Κρήτης, ἐνισχύει τον μεσιανισμό τοῦ ἔθνους καί ὀξύνει τήν διαπάλη ἐθναρχίας καί ἔθνους.

Πρός τή δεύτερη αὐτή κατεύθυνση τῆς διαμόρφωσης καί ἐνίσχυσης τῆς ἐθνικῆς συνείδησης καί ταυτότητας, δραστηριοποιοῦνται τά ἑλληνικά προξενεῖα στήν Κρήτη, οἱ ἐφημερίδες πού ἀρχίζουν νά ἐκδίδονται, οἱ Σύλλογοι πού δημιουργοῦνται, ἀλλά καί οἱ δάσκαλοι. Ὁ Ἀντώνιος Γιάνναρης, τό 1876, θά γράψει γιά τήν τουρκική ἐξουσία ὅτι, *«δέν παραδέχεται τούς εἰς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδας ἑλληνοδι-*

Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆς (1833-1906)
Γενικός Διοικητής Κρήτης τό 1878 μέ τή Σύμβαση τῆς Χαλέπας
«τό ἀγλάισμα τοῦ ἑλληνισμοῦ» κατά τόν Χαρίλαο Τρικούπη

δασκάλους, ἀλλά ἀναζητεῖ ἐντόπιους, τοιούτους δέ μάλιστα, οἵτινες δέν ὑπῆρξαν ἐκτός Κρήτης κι ἑπομένως δέν διεφθάρησαν». Γίνεται κατανοητό ὅτι, ὁ δάσκαλος πού θά ἔλθει ἀπό τήν Ἀθήνα, κομίζει τίς νέες ἰδέες καί πρωτίστως τήν ἐθνική ἰδέα, ἡ ὁποία βρίσκεται σέ συγκρουσιακή σχέση, θεωρητικά καί πρακτικά, μέ τήν αὐτοκρατορική νομιμότητα, μέ τήν ἐθναρχία, μέ τον ὀθωμανισμό τῶν τανζιμάτ καί τῶν Γενικῶν Κανονισμῶν. Η Σύμβαση τῆς Χαλέπας, τό 1878, σηματοδότησε τή δημιουργία συλλόγων καί τήν ἔκδοση ἐφημερίδων.

Στό Ἡράκλειο, τό 1879, δημιουργεῖται ὁ *«ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος»*, μέ Γενικό Γραμματέα τόν τότε Ἀρχιμανδρίτη καί μετέπειτα Ἐπίσκοπο Διονύσιο Καστρινογιαννάκη. Στά Χανιά δημιουργεῖται ὁ φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος «Μίνως», μέ πρῶτο Πρόεδρο τόν Ἱεροδιάκονο Εὐμένιο Ξηρουδάκη, μετέπειτα Μητροπολίτη Κρήτης. Ὁ καθορισμός τῆς 25ης Μαρτίου, ὡς ἑόρτιας ἡμέρας τῶν δύο συλλόγων, ἐκφράζει σαφή ἐθνικό προσανατολισμό. Ἕνας δεύτερος σύλλογος *«Ἡ Δήμητρα»*, μέ γενναῖο ριζοσπαστισμό δημιουργεῖται, ἐπίσης, στά Χανιά, μέ πρόεδρο τόν Κυριάκο Μητσοτάκη, ἀρχηγό τοῦ Κόμματος τῶν Ξυπόλητων.

η) Ἱεράρχες τῆς Κρήτης στήν ὑπηρεσία τοῦ Ἔθνους

Στήν διαμόρφωση τοῦ καινούριου αὐτοῦ κόσμου τῶν ἐθνικῶν κρατῶν καί στήν ἐμπέδωση τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, στό πέρασμα ἀπό τήν ἐθναρχία στό ἔθνος, διαδραματίζουν μείζονα ρόλο καί οἱ νέοι ἐπίσκοποι τῆς Κρήτης, πού ἔχουν ἀποφοιτήσει ἀπό τή Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης, ὁ Πέτρας Τίτος Ζωγραφίδης (1885), ὁ Ρεθύμνης Χρύσανθος Τσεπετάκης (1887) καί ὁ Κισάμου Δωρόθεος Κλωνάρης (1881).

Ὁ Μητροπολίτης Κρήτης Τίτος Ζωγραφίδης (1885)

Ἡ Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης ξεκινάει τή λειτουργία της τό 1844 γιά νά διαμορφώσει τά ἐκκλησιαστικά στελέχη, πού μέ κέντρο τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί τήν ἐθναρχοῦσα Ἐκκλησία, θά ὑπηρετοῦν μέ συνέπεια τά τανζιμάτ (μεταρρυθμίσεις) καί θά ἐφαρμόζουν τούς Γενικούς Κανονισμούς, ἐνισχύοντας ἔτσι τήν αὐτοκρατορική νομιμότητα καί τήν ἐθναρχία. Ἐντοῦτοις, εἶναι ἄκρως ἀξιοπερίεργο, ἀλλά ὄχι ἀπροϋπόθετο, ὅτι οἱ ἀνώτατοι αὐτοί κληρικοί ἔχουν μετασχηματιστεῖ σέ διαπρύσιους ἐκφραστές τῆς ἐθνικῆς συνείδησης καί ταυτότητας καί μάλιστα, οἱ διεργασίες αὐτές, ἔχουν συντελεστεῖ στήν πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, στήν Κωνσταντινούπολη τῶν θρησκειῶν καί τῶν πολιτισμῶν, ὅπου εὑρίσκεται ἡ ἕδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί εἶναι δεδομένη καί ἀδιαμφισβήτητη, ἡ πολιτιστική καί πνευματική παρουσία τοῦ ἑλληνισμοῦ.

θ) Κρήτη καί Μακεδονία

Ἡ Κρήτη, σέ σχέση μέ τούς κληρικούς αὐτούς ἔχει, ἐπίσης, μία ἀκόμη ξεχωριστή πρωτοπορία. Στή διαπάλη ἐθναρχίας καί ἔθνους ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης προηγεῖται τῶν μακεδονομάχων ἀρχιερέων. Ἐδῶ, στήν Κρήτη, οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, πού ἀναφέραμε, ἔχουν ἤδη ξεκινήσει τόν ἐθνικό ἀγῶνα, πρίν ἀκόμη μεταβοῦν στίς Μητροπόλεις τής Μακεδονίας, στήν ἀρχή τοῦ 20ου αἰώνα, ὁ Γερμανός Καραβαγγέλης (+1935) στήν Καστοριά, ὁ Δράμας, μετέπειτα ἱεροεθνομάρτυρας Σμύρνης, Χρυσόστομος Καλαφάτης (+1922), οἱ τρεῖς ἐθνομάρτυρες Γρεβενῶν Αἰμιλιανός Λαζαρίδης (+1911), Μελενίκου Κωνσταντῖνος Ἀσημιάδης (+1913) καί Ἐλευθερουπόλεως Γερμανός Σακελλαρίδης (+1916). Ὅλοι οἱ παραπάνω ἀρχιερεῖς, ἀπόφοιτοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς

Χάλκης, ἐργάζονται μέ ἐθνικό πάθος γιά τή διάσωση καί ἐνσωμάτωση τῆς Μακεδονίας στόν ἐθνικό κορμό, σέ συνεργασία μέ τούς Ἕλληνες πρόξενους, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν τήν ἐθνική πρωτοπορία τῶν συμφοιτητῶν τους ἀρχιερέων, πού ξεκίνησε ἐδῶ στήν Κρήτη.

Οἱ Κρῆτες ἀρχιερεῖς, Πέτρας Τίτος, Ρεθύμνης Χρύσανθος καί Κισάμου Δωρόθεος, ἀπόφοιτοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, διαχέουν στό ποίμνιό τους, ἐδῶ στήν Κρήτη, τήν ἐθνική συνείδηση, στήν ὁποία ἔχουν προσχωρήσει, κυρίως μετά τήν ἐμφάνιση τῆς βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας. Τό βουλγαρικό σχίσμα, μέ τήν βουλγαρική Ἐξαρχία, τό 1870, δημιουργεῖ βαθύτατους προβληματισμούς γιά τό μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ στά Βαλκάνια καί στήν ἕως τότε κυριαρχία του.

Μέ τούς Κρῆτες ἀρχιερεῖς συνεργάζονται, συμπάσχουν καί συναγωνίζονται

οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Ἐθνικοῦ καί Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, μέ πρωτοπόρους τούς, Ἐλ. Βενιζέλο, Ν. Γιαμαλάκη, Κ. Μητσοτάκη, Ἀ. Μιχελιδάκη, Γ. Μυλωνογιάννη, Γ. Χατζηδάκη καί Ἰ. Σφακιανάκη. Ἄλλωστε, ὁ σκοπός τῆς ἵδρυσης τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἡ διαμόρφωση καί ἐνδυνάμωση τῆς ἐθνικῆς συνείδησης καί ταυτότητας. Γι΄ αὐτό τοῦ προσδόθηκε ἡ ὀνομασία *«Ἐθνικόν Πανεπιστήμιον»* καί εἶναι πρῶτο στά βαλκάνια.

Οἱ Κρητικοί κηρύττουν τήν ἕνωση μέ τήν Ἑλλάδα, μετά τήν ἀπόβαση τοῦ ὑπασπιστῆ τοῦ βασιλιᾶ, ταγματάρχη Τιμολέοντα Βάσσου μέ 1500 ἄνδρες (Φεβρουάριος 1897), στό Κολυμπάρι, προκειμένου νά ἐμποδίσουν τή διεθνή κατοχή τῆς νήσου ἀπό τίς Μεγάλες Δυνάμεις. Ὅμως, ἡ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, μέ τόν ἀτυχῆ πόλεμο τοῦ 1897, ἀνάγκασε τούς Κρητικούς νά ἀποδεχτοῦν τή λύση τῆς αὐτονομίας. Τό ἐκτελεστικό τῆς Κρήτης, συγκροτούμενο ἀπό τούς Ἐλ. Βενιζέλο, Ἰ. Ζαχαράκη, Ἰ. Σφακιανάκη, ἀναλαμβάνει τήν ἐσωτερική διακυβέρνηση τῆς Κρήτης[2].

Ἀπό τό 1821 ἕως τό 1913 ἡ Κρήτη, μέ δυσεύρετες θυσίες, ἐπιμένει καί ἀντιστέκεται, ὄχι μόνο μέ τίς ἐπαναστάσεις καί τούς πολέμους, ἀλλά ἴσως καί περισσότερο μέ τήν πεισματική καθημερινή ἀφοσίωση τῆς ἀνώνυμης κρητικιᾶς, τῆς μάνας, τῆς γιαγιᾶς, ἀλλά καί τοῦ παπποῦ, οἱ ὁποῖοι διαπαιδαγωγοῦν τά παιδιά τους καί τά ἐγγόνια τους καί τά καθιστοῦν ἐκφραστές καί συνεχιστές τῆς πνευματικῆς καί πολιτιστικῆς παρακαταθήκης τοῦ Ὀρθόδοξου Γένους μας, τῆς Ρωμιοσύνης καί τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ αὐτοκρατορική νομιμότητα, ἡ ἐθναρχική συνείδηση, ὁ ὀθωμανισμός, ὡς ἰδεο-

[2] Θ. Δετοράκη, ὅ.π. σ. 390-398.

«Κρητικόν Πάνθεον», λαϊκή λιθογραφία
μέ προσωπογραφία τῶν ἡρώων τῶν κρητικῶν ἀγώνων,
ἀπό τό 1770, μέχρι τήν ἐπανάσταση τοῦ 1897.

λογία γιά διαμόρφωση ἐνιαίας ταυτότητας, ὄχι μόνο δέν βρίσκουν ἰδιαίτερη ἀπήχηση στήν Κρήτη, ἀλλά καταποντίζονται μέ τίς διαρκεῖς ἐπαναστάσεις καί ἐξεγέρσεις, πού τό παράλληλο φαινόμενο συναντᾶται σ' ὁλόκληρη τήν αὐτοκρατορία, μόνο στήν Βοσνία.

Τό 1913, ἡ Κρήτη, μία συντηρητική καί παραδοσιακή στή βάση της κοινωνία, ἑνώνεται μέ τήν Ἑλλάδα, καί τόν ἐθνικό μας κορμό, ἔχοντας κατακτήσει, μέ τήν ἀντίστασή της, τήν ἐθνική ταυτότητα, τήν ἐθνική συνείδηση καί τήν ἕνωσή της μέ τήν Ἑλλάδα.

Ἡ Ὀρθόδοξη ἑλληνόφωνη ρωμιοσύνη τῆς Κρήτης ξεκινάει τό 1821 τήν ἐθνική ἐπανάσταση. Τό Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου τό 1830, δέν περιλαμβάνει τήν Κρήτη στήν ἑλληνική ἐπικράτεια. Ἡ Κρήτη θά ἐπιμείνει στόν ἐθνικό στόχο καί σκοπό, ὅπως τό Προσωρινό Πολίτευμα τῆς Κρή-

της, μία μικρή πρωτοπορία τόν συνέλαβε καί τόν διακήρυξε. Συνέπεια τούτου, ἡ ἑλληνική Κρήτη, τό 1913, θά ἑνωθεῖ μέ τόν ἐθνικό κορμό τῆς Ἑλλάδας.

Τό 1921, ἡ Κρήτη, ὡς μεγαλόνησος τῆς ἑλληνικῆς ἐπικράτειας, θά ἑορτάσει τήν πρώτη ἑκατονταετία ἀπό τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση (1821-1921), ἐνῶ τό 2021, ἡ Κρήτη θά ἑορτάσει, μέ σύνολο τό Ἑλληνικό ἔθνος, τούς Ἕλληνες τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀλλά καί τοῦ διάσπαρτου Ἑλληνισμοῦ στίς ἑλληνορθόδοξες κοινότητες τοῦ κόσμου, τά διακόσια χρόνια ἀπό τήν ἐπανάσταση τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας μας.

Κατά τόν Πασχάλη Κιτρομηλίδη: *«Αὐτό πού διαφαίνεται ἀπό τήν κρητική ἱστορική ἐμπειρία τῆς ἐποχῆς, ἀπό τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση ἕως τήν σύμπτυξη τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, εἶναι ἡ βεβαιότητα ὅτι ἐκεῖνο πού δέν πρόλαβε νά κάνει ὁ Διαφωτισμός, ὁ ὁποῖος δέν μπόρεσε νά φτάσει στήν Κρήτη, τό πέτυχε σχετικά ἀργά τόν 19ο αἰῶνα, ὁ ρομαντικός εθνικισμός μέ τή μορφή ἑνός «νεο-Διαφωτισμοῦ», ὅπως εὔστοχα χαρακτηρίσθηκε. Πέτυχε δηλαδή ὁ ρομαντικός ἐθνικισμός ὡς «νεο-Διαφωτισμός» νά καταστήσει κοινωνικά καί πολιτικά λειτουργικές καί νά ἐμπεδώσει ἀξίες ὅπως ἡ ἐκκοσμίκευση, ἡ ἐπιστημονική ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, ἡ σημασία τῆς παιδείας, μάλιστα δέ καί τῶν δύο φύλων, ἡ ἀνάγκη τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας καί τῆς πολιτικῆς ἰσότητας. Αὐτές εἶναι κατ' ἐξοχήν ἀξίες πού ἐκφράζουν τόν Διαφωτισμό, στήν Κρήτη ὅμως ἐκφράστηκαν ἀπό φορεῖς τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, πού μετέφεραν τήν ἰδεολογία τοῦ ἐθνικοῦ κέντρου τῶν Ἀθηνῶν καί ἐνέταξαν τήν Κρήτη στό ἰδεολογικό πρόγραμμα τῆς ἐθνικῆς ὁλοκλήρωσης. Αὐτό πού ἐξασφάλισε ἀποτελεσματικότητα στή λειτουργία*

Ἐπιτοίχια μαρμάρινη πλάκα στόν πρόναο
τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἁγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου
στήν ὁποία ἀναγράφονται τά ὀνόματα τῶν Ἐπισκόπων
πού μαρτύρησαν τό 1821

τῆς ἐθνικῆς ἰδεολογίας ἦταν ὁ συνδυασμός της μέ τήν κοινωνική κριτική, πού ἐξέφραζαν οἱ φορεῖς της καί ἡ ὁποία τήν κατέστησε ἐπαγγελία, ὄχι μόνο πολιτικῆς ἐλευθερίας, ἀλλά καί ὡς τόν ἀγωγό τῆς ἰσοπολιτείας, τῆς εὐνομίας καί τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ. Ἡ ἐθνική ἰδέα δέν θά ἀποκτοῦσε ποτέ ζωτικότητα ἀποχωρισμένη ἀπό αὐτές τίς ἐπαγγελίες».

1	Π	**† Η ΠΕΡΙΤΟΜΗ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου**
2	Σ	† Σιλβέστρου Ρώμης, Σεραφείμ Σάρωφ, Μάρκου τοῦ Κωφοῦ
3	Κ	† ΠΡΟ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ, Μαλαχίου προφήτου, Γορδίου μάρτ.
4	Δ	† Σύναξις τῶν 70 Ἀποστόλων, Νικηφόρου Λεπροῦ ὁσ. Κρητός
5	Τ	Συγκλητικῆς ὁσίας, Ἰρηγορίου ἐν Ἀκρίτᾳ *(νηστεία)*
6	Τ	**† ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ (Μέγας Ἁγιασμός)**
7	Π	**†Ἡ Σύναξις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καί Βαπτιστοῦ**
8	Π	Γεωργίου Χοζεβίτου, Δομνίκης ὁσίας
9	Σ	Πολυεύκτου μάρτ., Εὐστρατίου ὁσ., Παρθένας τῆς Ἐδεσσαίας
10	Κ	† ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΩΤΑ, Ἰρηγορ. ἐπ. Νύσσης, Δομετιανοῦ ἐπ. Μελιτ.
11	Δ	Θεοδοσίου ὁσ. Κοινοβιάρχου, Νικηφ. νεομάρτ. τοῦ ἐκ Κριτσᾶς
12	Τ	Μερτίου, Πέτρου καί ἑτέρων 8 μαρτύρων, Τατιανῆς μάρτυρος
13	Τ	Ἑρμύλου καί Στρατονίκου μαρτ., Μαξίμου ὁσ. Καυσοκαλυβίτου
14	Π	Ἁγίων Ἀββάδων ἐν Σινᾷ καί Ραΐθῳ ἀναιρεθέντων, Νίνας ἰσαπ.
15	Π	Παύλου τοῦ Θηβαίου, Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου ὁσίων
16	Σ	Προσκύνησις τιμ. ἁλύσ. Ἀπ. Πέτρου, Νικολάου Μυτιλ. νεομ.
17	Κ	† ΙΒ΄ ΛΟΥΚΑ, ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, Γεωργίου νεομ. ἐν Ἰωαν.
18	Δ	**† Ἀθανασίου καί Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας**
19	Τ	Μακαρίου Αἰγυπτίου ὁσίου, Μάρκου Ἐφέσου Εὐγενικοῦ
20	Τ	Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου, Ζαχαρίου νεομ., Πέτρου τοῦ Τελώνου
21	Π	Μαξίμου ὁμολογητοῦ, Ἀγνῆς μάρτυρος, Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ
22	Π	† Τιμοθέου ἀποστόλου, Ἰωσήφ ὁσ. Ἡγιασμένου τοῦ Κρητός
23	Σ	Κλήμεντος Ἀγκύρας, Ἀγαθαγ. μ., Διονυσ. ὁσ. τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ
24	Κ	† ΙΔ΄ ΛΟΥΚΑ, Ξένης ὁσ., Νεοφύτου Ἐγκλ., Βαβύλα ἱερομ.
25	Δ	**† Ἰρηγορίου τοῦ Θεολόγου**, Αὐξεντίου νεομ., Πουπλίου μάρτ.
26	Τ	Ξενοφῶντος καί Μαρίας ὁσίων καί τῆς συνοδίας αὐτῶν
27	Τ	**† Ἀνακομιδή λειψάνων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**
28	Π	Ἐφραίμ ὁσίου τοῦ Σύρου, Παλλαδίου τοῦ Μεγάλου, Χάριτος μ.
29	Π	Ἀν. λειψ. Ἰγνατίου Θεοφόρου, εὖρ. ἐν Τήνῳ τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνος (1823)
30	Σ	**† Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν *(Σχολική Ἑορτή)***
31	Κ	† ΙΕ΄ ΛΟΥΚΑ, Κύρου καί Ἰωάν. Ἀναργ., Ἀρσενίου ὁσ. τοῦ ἐν Πάρῳ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2021

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
3	*Β΄ Τιμ. δ΄ 5-8*	*Μάρκ. α΄ 1-8*	*πλ. α΄*	*Η΄*
10	*Ἐφεσ. δ΄ 7-13*	*Ματθ. δ΄ 12-17*	*πλ. β΄*	*Θ΄*
17	*Ἑβρ. ιγ΄ 17-21*	*Λουκ. ιζ΄ 12-19*	*βαρύς*	*Ι΄*
24	*Α΄ Τιμ. α΄ 15-17*	*Λουκ. ιη΄ 35-43*	*πλ. δ΄*	*ΙΑ΄*
31	*Α΄ Τιμ. δ΄ 9-15*	*Λουκ. ιθ΄ 1-10*	*α΄*	*Α΄*

[…] Κάθε Λαμπρή καί Κυριακή ἤβανε τό καπέλλο καί τοῦ Πρωτόπαπα ’λεγε «Τό Μόσκοβο θά φέρω, νά τά συντράμει τά Σφακιά, τσοί Τούρκους νά ζυγώξου καί γιά τήν Κόκκινη Μηλιά δρόμο νά τῶνε δώσου. Μά κι ὅποιοι τῶν εθέλουσι στήν Κρήτη ν’ ἀπομείνου, σταυρό νά προσκυνήσουσι καί χρισθιανοί νά γίνου.»[...]

[…] Σώπαινε μπλιό, Πρωτόπαπα, μά ὕστερις ἤ πρῶτα, ἐγώ θά πάω τό Σταυρό εἰς τῶ Χανιῶ τήν πόρτα. Ἐγώ θά πάω τό Σταυρό στήν πόρτα νά κολλήσω καί μέ τσοί λεμονόκουπες ὄξω νά τσοί πορίσω. Δέ δίδω ’γώ δοσίματα, δέ δίδω ’γώ χαράτσια, κι ἄς μᾶσε πέψ’ ὁ Βασιλιᾶς χιλιάδες μπαϊράκια.[…]

Μπάρμπα-Παντζελιοῦ,
«Τό τραγούδι τοῦ Δασκαλογιάννη», ἐκδ. «Μουρμέλ»,
1947, σ. 15-17, στ. 11-16, 27-32.

1	Δ	Τρύφωνος μ., Ἀναστασίου νεομ. ἐκ Ναυπλίου, Περπετούας μ.
2	**Τ**	**† Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**
3	Τ	Συμεών τοῦ Θεοδόχου, Ἄννης Προφ., Σταματίου, Ἰωάννου
4	Π	Ἰσιδώρου ὁσ. Πηλουσιώτου, Νικολάου ὁσ. Στουδίτου
5	Π	Ἀγάθης μάρτυρος, Πολυεύκτου Κωνσταντινουπόλεως
6	Σ	Βουκόλου Σμύρνης, Φωτίου Πατρ. ΚΠόλεως τοῦ Μεγάλου
7	Κ	† ΙΣΤ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Παρθ. Λαμψ., Γεωργ. ἐξ Ἁλικ. νεομ. Διβ.
8	Δ	Θεοδώρου Στρατηλ., Ζαχαρίου προφ., Μάρθας καί Μαρίας μ.
9	Τ	Νικηφόρου μάρτυρος, Παγκρατίου Ταυρομενίου ἱερομάρτυρος
10	Τ	† **Χαραλάμπους ἱερομάρτυρος**, Ζήνωνος ὁσ. τοῦ Ταχυδρόμου
11	Π	Βλασίου Σεβαστείας ἱερομάρτυρος, Θεοδώρας Αὐγούστας
12	Π	Μελετίου ἐπισκ. Ἀντιοχείας, Χρήστου νεομ. κηπουροῦ
13	Σ	Ἀκύλλα καί Πρισκίλλης ἀποστόλων, Μαρτινιανοῦ ὁσίου
14	Κ	† ΙΖ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ Αὐξεντ., Μάρωνος, Ἀβραάμ ὁσ.
15	Δ	Ὀνησίμου ἀπ., Ἀνθίμου ἐν Χίῳ, Ἰωάν. νέου ὁσιομ. ἐκ Χαλάστρας
16	Τ	Παμφίλου μάρτυρος, Φλαβιανοῦ Κωνσταντινουπόλεως
17	Τ	Θεοδώρου Τήρ., Μαρκιανοῦ καί Πουλχ. βασιλ., Θεοδ. Βυζαντ.
18	Π	Λέοντος Πάπα Ρώμης, Ἁγαπητοῦ Σιναίου, Παρηγορίου μάρτ.
19	Π	Φιλοθέης ὁσίας τῆς Ἀθηναίας, Ἀρχίππου ἀποστόλου
20	Σ	Λέοντος ἐπ. Κατάνης, Ἀγάθωνος Πάπα Ρώμης, Βησσαρ. ὁσ.
21	Κ	† ΙΣΤ΄ ΛΟΥΚΑ (Τελώνου καί Φαρισαίου) (Ἀρχ. Τριῳδ.), Τιμοθ. ὁσ.
22	Δ	Εὕρεσις λειψάνων τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίου μαρτύρων
23	Τ	Πολυκάρπου Σμύρνης ἱερομάρτυρος, Πολυχρονίου ὁσίου
24	Τ	† **Α΄ καί Β΄ εὕρ. Τιμ. Κεφαλῆς Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου**
25	Π	Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως, Ρηγίνου Σκοπέλου ἱερομ.
26	Π	Πορφυρίου ἐπ. Γάζης, Φωτεινῆς μ. καί Ἰσαπ. τῆς Σαμαρείτιδος
27	Σ	Προκοπίου Δεκαπολίτου, Γελασίου μίμου, Στεφάνου γηροκόμου
28	Κ	† ΙΖ΄ ΛΟΥΚΑ (Ἀσώτου) Βασιλείου ὁσ. ὁμολ., Κυράννης νεομ.

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
7	*Β΄ Κορ. στ΄ 1-10*	*Ματθ. κε΄ 14-30*	*β΄*	*Β΄*
14	*Β΄ Κορ. στ΄ 16-ζ΄ 1*	*Ματθ. ιε΄ 21-28*	*γ΄*	*Γ΄*
21	*Β΄ Τιμ. γ΄ 10-15*	*Λουκ. ιη΄ 10-14*	*δ΄*	*Δ΄*
28	*Α΄ Κορ. στ΄ 12-20*	*Λουκ. ιε΄ 11-32*	*πλ. α΄*	*Ε΄*

Ἡ οἰκτρά καί ἐλεεινή κατάστασις, εἰς ἣν εὕρομεν καί τήν ἁπλουστέραν δημοτικήν ἐκπαίδευσιν τῶν πατριωτῶν μας κατά τό 1841,... ἡ ἐντελής σχεδόν ἐγκατάλειψις τῶν τέκνων των εἰς τάς τρομερωτέρας συνεπείας τῆς ἀπαιδευσίας, μᾶς ἠνάγκασε νά θεωρήσωμεν ὡς πρώτιστον ἡμῶν καί κύριον ἔργον τήν ἐκ μέρους μας πᾶσαν δυνατήν προσπάθειαν εἰς τό νά προτρέψωμεν πρός τήν παιδείαν τούς φιλομαθεῖς μέν ἀλλά παντός μέσου ἐστερημένους συμπατριώτας μας.

Ἀπό τήν ἔκθεση τῆς ἐπί τῶν σχολείων τῆς Κρήτης ἐπιτροπῆς τό 1844, ἐν Ἀθήναις 1897, ὑπό Ἐμμανουήλ Βυβιλάκη, σ.1

1	Δ	Εὐδοκίας ὁσιομ., Παρασκευᾶ νεομ., Ἀντωνίνης καί Μαρκέλλου μ.
2	Τ	Νικολάου Πλανᾶ ὁσ., Ἡσυχίου μ., Εὐθαλίας, Ἰωακ. Παπουλάκη
3	Τ	Θεοδωρήτου ἱερομ., Εὐτροπίου, Κλεονίκου, Βασιλίσκου μαρτ.
4	Π	Γερασίμου ὁσίου τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ, Παύλου καί Ἰουλιανῆς μ.
5	Π	Μάρκου ὁσίου Ἀθηναίου, Κόνωνος ὁσιομάρτυρος
6	Σ	† **ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟΝ**, Τῶν ἐν Ἀμορ. 42 μ., Μν. εὐρ. Τιμ. Σταυροῦ
7	Κ	† ΑΠΟΚΡΕΩ, Λαυρεντίου ὁσ. Μεγάρων, Παύλου ὁσ. ἁπλοῦ
8	Δ	Θεοφυλάκτου Νικομηδείας ὁσ., Παύλου ὁμολ., Ἑρμοῦ ἀποστ.
9	Τ	† Τῶν ἐν Σεβαστείᾳ 40 Μαρτύρων
10	Τ	Κοδράτου Κορίνθου, Ἀναστασίας τῆς Πατρικίας
11	Π	Σωφρονίου Ἱεροσολ., Θαλλοῦ, Θεοδώρας Ἄρτης, Οὐρπασιανοῦ καί ἐτ. 6 μ.
12	Π	Θεοφάνους ὁμολογητοῦ, Ἰρηγορίου Ῥώμης Διαλόγου
13	Σ	Τῶν ἐν ἀσκήσει λαμψάντων ἁγίων, Ἀν. λειψ. Νικηφ. ΚΠόλεως
14	Κ	† ΤΥΡΙΝΗΣ, Εὐσχήμονος ἐπ. Λαμψάκου, Βενεδίκτου ὁσ.
15	Δ	† **ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ** ***(Ἀρχή Νηστείας)***, Ἁγαπίου μ., Μαν. Σφακ.
16	Τ	Χριστοδούλου ὁσίου τοῦ ἐν Πάτμῳ, Ἰουλιανοῦ μάρτυρος
17	Τ	Ἀλεξίου ὁσ. ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, Θεοστηρίκτου ὁσ. ὁμολ.
18	Π	Κυρίλλου Ἱεροσολ., Τροφίμου, Εὐκαρπίωνος μάρ.
19	Π	† **Α΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ**, Χρυσάνθου καί Δαρείας μ., Κλαυδίου μ.
20	Σ	† Θεοδώρου Τήρ. θαῦμα Κολλύβων, Μύρωνος νεομ. Κρητός
21	Κ	† Α΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Ὀρθοδοξίας), Θωμᾶ ΚΠόλεως
22	Δ	Βασιλείου ἱερομ., Καλλινίκης μ., Εὐθυμ. νεομ. ἐκ Δημητσάνης
23	Τ	Νίκωνος ὁσιομάρτυρος καί τῶν σύν αὐτῷ 199 μαρτύρων
24	Τ	Ἀρτέμονος Σελευκείας ἱερομ., Παρθενίου Γ΄ ΚΠόλεως
25	**Π**	**† Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ**
26	Π	† **Β΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ**, Σύναξις Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ
27	Σ	Ματρώνης τῆς ἐν Θεσ/νίκῃ, Φιλητοῦ καί Λυδίας μαρτ.
28	Κ	† Β΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Γρ. Παλαμᾶ), Ἱλαρ. νέου, Ἡρωδ. ἐκ τῶν Ο΄ ἀπ.
29	Δ	Σάββα ὁσίου ἐν Καλύμνῳ, Μάρκου ἐπισκόπου Ἀρεθουσίων
30	Τ	Ἰωάννου ὁσίου τῆς Κλίμακος, Ζαχαρίου Κορίνθου
31	Τ	Ὑπατίου Γαγγρῶν, Ἀκακίου ὁμ., Θεοφίλου μάρτ. Κρητός

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
7	*Α΄ Κορ. η΄ 8-θ΄ 2*	*Ματθ. κε΄ 31-46*	*πλ. β΄*	*ΣΤ΄*
14	*Ρωμ. ιγ΄ 11-ιδ΄ 4*	*Ματθ. στ΄ 14-21*	*βαρύς*	*Ζ΄*
21	*Ἑβρ. ια΄ 24-26, 32-40*	*Ἰωάν. α΄ 44-52*	*πλ. δ΄*	*Η΄*
28	*Ἑβρ. α΄ 10-β΄ 3*	*Μάρκ. β΄ 1-12*	*α΄*	*Θ΄*

Ἀναγνούς ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει νεωστί χειροτονηθεῖς ἐκ Βουλγάρων ἀρχιερεύς, ἱερουργήσας κατά τήν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, δέν ἐμνημόνευσε, κατά τά ἀνέκαθεν διατετυπωμένα, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοσοῦτον ἐλυπήθη καί συνεκινήθη, ὥστ᾽ ἔτρεξεν εὐθύς ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ, ἀφορήτου σχεδόν ὄντος τοῦ καύσωνος, ἵνα λάβῃ βεβαιοτέρας περί τῆς εἰδήσεως πληροφορίας· ἀλλ᾽ ἀπό τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπέκυψεν εἰς τήν τελευταῖαν νόσον, τήν καί τόν θάνατον αὐτῷ ἐπενεγκοῦσαν.

Κ. Κοντογόνου,
Λόγος ἐπικήδειος εἰς Θεόκλητον Φαρμακίδην,
Εὐαγγελικός Κῆρυξ, Μάιος 1860, Ἀθήνα, σ. 213

1	Π	Μαρίας ὁσίας τῆς Αἰγυπτίας, Μακαρίου ὁμολογητοῦ
2	Π	**† Γ΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ**, Τίτου ὁσ. θαυμ., Θεοδώρας παρθενομ.
3	Σ	Νικήτα ὁμολογητοῦ, Ἰωσήφ Ὑμνογράφου
4	Κ	† Γ΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Σταυροπροσκ.), Γεωργ. ὁσ. ἐν Μαλεῷ, Ζωσ. ὁσ.
5	Δ	Γεωργίου νεομ. ἐν Ἐφέσῳ, Κλαυδίου, Νικηφ. μ., Διοδώρου μ.
6	Τ	Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως, Πλατωνίδος ὁσίας
7	Τ	Γερασίμου ὁσίου Βυζαντίου, Γεωργίου ὁσίου Μυτιλήνης
8	Π	Ἡρῳδίωνος, Ἀγάβου, Ῥούφου, Φλέγοντος, Ἀσυγκρ., Ἑρμοῦ ἀπ.
9	Π	**† Δ΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ**, Εὐψυχίου μ., Βαδίμου ὁσ., Αὐδιησοῦ μ.
10	Σ	Γρηγορίου Ε΄ Κωνσταντινουπόλεως ἱερομάρτυρος
11	Κ	† Δ΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Ἰωάν. Κλίμ.), Ἀντίπα ἱερομ. ἐπ. Περγάμου
12	Δ	Βασιλείου Παρίου, Ἀνθούσης ὁσ., Ἀρτέμονος ἱερομ.
13	Τ	Μαρτίνου πάπα Ρώμης, Θεοδοσίου, Ζωίλου μάρτ.
14	Τ	Ἀριστάρχου ἐκ τῶν Ο΄ ἀπ. ***(ψάλλεται ὁ Μέγας Κανών)***
15	Π	**† Ο ΜΕΓΑΣ ΚΑΝΩΝ,** Λεωνίδου ἱερομ. ἐπ. Ἀθηνῶν, Κρήσκ. μ.
16	Π	**† Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ,** Ἀγάπ., Εἰρήν., Χιον. κ. σύν αὐτ. μ.
17	Σ	Ἀδριανοῦ μάρτυρος, Μακαρίου ἐπισκ. Κορίνθου
18	Κ	† Ε΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Μαρίας Αἰγυπτ.), Ἰωάν. καὶ Ἀθανασίας ὁσ.
19	Δ	Παφνουτίου ἱερομ., Τρύφωνος Κωνσταντινουπόλεως
20	Τ	Ζακχαίου ἀποστόλου, Θεοδώρου ὁσίου τοῦ Τριχινᾶ
21	Τ	Ἰανουαρίου ἱερομ., Ἀλεξάνδρας Βασ. μ., Ἀναστασίου ὁσ. Σιν.
22	Π	Ναθαναήλ ἀποστόλου, Θεοδώρου Συκεώτου, Νεάρχου μάρτ.
23	Π	Γεωργίου Μεγαλομάρτυρος τοῦ Τροπαιοφόρου *(μετατίθεται)*
24	Σ	**† Η ΕΓΕΡΣΙΣ ΛΑΖΑΡΟΥ,** Ἐλισάβετ ὁσ., Νικολ. νεομ. ἐν Μαγν.
25	Κ	† ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ
26	**Δ**	**† Μ. ΔΕΥΤΕΡΑ, Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου**
27	**Τ**	**† Μ. ΤΡΙΤΗ, Τῶν 10 Παρθένων**
28	**Τ**	**† Μ. ΤΕΤΑΡΤΗ, Τῆς ἀλειψάσης τόν Κύριον μύρῳ**
29	**Π**	**† Μ. ΠΕΜΠΤΗ, Ὁ Μυστικός Δεῖπνος**
30	**Π**	**† Μ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, Τά Ἅγια Πάθη τοῦ Κυρίου**

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
4	*Ἑβρ. δ΄ 14-ε΄ 6*	*Μάρκ. η΄ 34, θ΄ 1*	*β΄*	*Ι΄*
11	*Ἑβρ. στ΄ 13-20*	*Μάρκ. θ΄ 17-31*	*γ΄*	*ΙΑ΄*
18	*Ἑβρ. θ΄ 11-14*	*Μάρκ. ι΄ 32-45*	*δ΄*	*Α΄*
25	*Φιλ. δ΄ 4-9*	*Ἰωάν. ιβ΄ 1-18*	*-*	*Βαΐων*

Ὁ αἰώνιος ἔρως τῶν γενναίων ἐκείνων τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδος ὁπλιτῶν, ὁ ἔρως πρός τήν ἐλευθερίαν, τήν ἐντελῆ δῆλον ὅτι ἀπαλλαγήν ἀπό τῆς Τουρκικῆς δυναστείας καί τήν ἐθνικήν τῆς πατρίδος ἀποκατάστασιν, ἤρξατο πραγματούμενος. Ἡμεῖς δέ ἤδη τά τέκνα ἐκείνων προμνηστευόμεθα τό εἴδωλον τῆς λατρείας αὐτῶν, τό ὑποκείμενον τῶν ὀνείρων αὐτῶν, τήν φαεσφόρον θεάν, τήν Ἐλευθερίαν…, διότι ἡμεῖς συσχηματιζόμενοι τοῖς παροῦσι καιροῖς, ἄλλην τέμνομεν ὁδόν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν πορείας. Καί ὑμεῖς καί ἡμεῖς πρός τόν αὐτόν οἰακοστροφοῦμεν ὅρμον, καί ἵνα αἰσίως προσορμισθῶμεν ἐπιδαψιλεύεται ἡμῖν τάς ὑμετέρας πρός Κύριον Θεόν ἡμῶν δεήσεις.

Ρεθύμνης Διονύσιος, *Προσφώνησις πρός τούς πληρεξουσίους ἐν τῇ τῶν Κρητῶν Συνελεύσει,* 19 Ὀκτωβρίου 1897 γιά τήν πυρπόληση τῆς Μονῆς Ἀρκαδίου.

1	Σ	**† Μ. ΣΑΒΒΑΤΟΝ, Ἡ εἰς Ἅδου κάθοδος τοῦ Κυρίου**
2	Κ	† ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ, Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
3	Δ	**† Γεωργίου Μεγαλομάρτυρος τοῦ Τροπαιοφόρου**
4	Τ	**† Ραφαήλ, Νικολάου καί Εἰρήνης νεοφανῶν μαρτύρων**
5	Τ	**† Νικάνδρου ὁσ. ἐκ Ριζοκ. Καστελλιανῶν, Εἰρήνης Μεγαλομ.,** Ἐφραίμ ὁσ.
6	Π	† Μάρκου Εὐαγγελιστοῦ, Ἰώβ Πολυάθλ., Σοφίας ὁσ. ἐν Κλειστ.
7	Π	**† Ζωοδόχου Πηγῆς,** Τοῦ ἐν οὐρανῷ φαν. σημ. τ. Τιμ. Σταυροῦ
8	Σ	**† Ἰωάννου Θεολόγου καί Εὐαγγελιστοῦ,** Ἀρσενίου Μεγάλου
9	Κ	† ΤΟΥ ΘΩΜΑ, Ἁγίου πρ., Χριστοφ. μεγαλομ., Νικολ. ἐν Βουν.
10	Δ	Σίμωνος ἀποστ. τοῦ Ζηλωτοῦ, Λαυρεντίου ὁσ. τοῦ Μεγαρέως
11	Τ	Κυρίλλου καί Μεθοδίου ἰσαποστόλων, Μωκίου ἱερομάρτυρος
12	Τ	† Ἐπιφανίου Κύπρου, Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως
13	Π	Γλυκερίας μάρτυρος, Σεργίου ὁμολογητοῦ
14	Π	† Ἰσιδώρου Χίου, Θεράποντος ἱερομ., Λεοντίου Ἱεροσολ., Μάρκου Κρητός
15	Σ	Παχωμίου ὁσίου τοῦ Μεγάλου, Ἀχιλλίου Λαρίσης
16	Κ	† ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ, Ἐπανακ. τιμ. Κάρας ἀποστ. Τίτου
17	Δ	Ἀνδρονίκου καί Ἰουνίας ἀπ., Ἀθανασίου Χριστιανουπόλεως
18	Τ	Πέτρου, Διονυσίου καί τῶν σύν αὐτοῖς μαρτύρων
19	Τ	† Μελχισεδέκ ἐπ. Κισσάμου, Πατρικίου Προύσης καί σύν αὐτῷ μαρτ.
20	Π	Ἀν. λειψ. Νικολάου Μύρων, Θαλλελαίου μ., Λυδίας Φιλιππησίας
21	Π	**† Κωνσταντίνου καί Ἑλένης τῶν Ἰσαποστόλων**
22	Σ	Βασιλίσκου μάρτυρος, Κόδρου μάρτυρος
23	Κ	† ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ, Μιχαήλ ἐπ. Συνν., Μαρ. Μυροφ. Κλωπᾶ
24	Δ	Συμεών ὁσ. τοῦ ἐν τῷ Θαυμαστῷ ὄρει, Μελετίου Στρατηλάτου
25	Τ	**† Γ΄ εὕρεσις Τιμίας Κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου**
26	Τ	**† ΜΕΣΟΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ,** Κάρπου καί Ἀλφαίου ἐκ τῶν Ο΄ Ἀπ.
27	Π	Ἰωάννου Ρώσου ὁμολογητοῦ, Ἑλλαδίου ἱερομάρτυρος
28	Π	Εὐτυχοῦς ἱερομ. ἐπ. Μελιτηνῆς, Νικήτα Χαλκηδόνος
29	Σ	Θεοδοσίας μάρτ., Ὑπομονῆς ὁσίας *(Μν. Ἁλώσεως ΚΠόλεως)*
30	Κ	† ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ, Ἰσαακίου ὁσ., Ἐμμελ. ἁγ. μητρ. Μ. Βασιλ.
31	Δ	Ἑρμείου μ., Πετρονίλης θυγ. ἀπ. Πέτρου, Εὐσταθίου ΚΠόλεως

ΜΑΪΟC 2021

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
2	*Πράξ. α΄ 1-8*	*Ἰωάν. α΄ 1-17*	-	*Πάσχα*
9	*Πράξ. ε΄ 12-20*	*Ἰωάν. κ΄ 19-31*	-	*Α΄*
16	*Πράξ. στ΄ 1-7*	*Μάρκ. ιε΄ 43, ιστ΄ 8*	*β΄*	*Δ΄*
23	*Πράξ. θ΄ 32-42*	*Ἰωάν. ε΄ 1-15*	*γ΄*	*Ε΄*
30	*Πράξ. ια΄ 19-30*	*Ἰωάν. δ΄ 5-42*	*δ΄*	*Ζ΄*

Ἡ ἐντελής παρακμή καί ἀποσύνθεσις, εἰς ἥν περιῆλθον τά ἐν Κρήτῃ ἐκπαιδευτικά ἡμῶν καταστήματα καί τά τῆς δημοσίας ἐν γένει ἐκπαιδεύσεως, ἕνεκα τῶν ἀλλεπαλλήλων καί δεινῶν δοκιμασιῶν τοῦ λαοῦ τῆς νήσου ταύτης, προϋκάλεσαν τήν ἀνάγκην συστάσεως Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου, σκοπόν ἔχοντος τήν διάδοσιν καί καλλιέργειαν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων διά τῆς ὑποστηρίξεως τῶν Σχολείων, διά τῆς συστάσεως νέων, διά δημοσίων μαθημάτων, διά καταρτισμοῦ δημοσίου Βιβλιοθήκης καί Ἀναγνωστηρίου καί διά παντός ἄλλου μέσου πρός τόν σκοπόν τοῦ Συλλόγου συστείνοντος.

Ἀπό τήν ἐπιστολή τοῦ τότε Ἀρχιμ.
Εὐμενίου Ξηρουδάκη (μετέπειτα Κρήτης)
Προέδρου τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Χανίων
πρός τόν Ὑπουργό Ἐκκλησιαστικῶν, Ἀπρίλιος 1879

1	Τ	Ἰουστίνου φιλοσόφου μάρτυρος, Θεσπεσίου μάρτυρος
2	Τ	Νικηφόρου ΚΠόλεως ὁμολ., Κων/νου νεομ. ἐξ Ἀγαρηνῶν
3	Π	Λουκιλλιανοῦ καί Παύλης μαρτύρων καί τῶν σύν αὐτοῖς νηπίων
4	Π	† Μητροφάνους ΚΠόλεως, Μάρθας καί Μαρίας ἀδ. Λαζάρου
5	Σ	Δωροθέου ἐπ. Τύρου, Νικάνδρ. μεγαλομ., Μάρκου νεομ. ἐν Χίῳ
6	Κ	† ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ, Ἱλαρίωνος ὁσ. τοῦ νέου, Γελασίου μάρτυρος
7	Δ	Θεοδότου ἱερομάρτυρος τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ, Παναγῆ Μπασιᾶ ὁσ.
8	Τ	Ἀνακ. λειψ. Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου, Καλλιόπης μάρτυρος
9	Τ	† **ΑΠ. ΕΟΡΤΗΣ ΠΑΣΧΑ,** Κυρίλ. Ἀλεξανδρ., Πέντε Καν. Παρθ.
10	Π	† **Η ΑΝΑΛΗΨΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ**
11	Π	† **Βαρθολομαίου καί Βαρνάβα ἀπ.,** Παναγία Ἄξιον ἐστι, Λουκᾶ τοῦ ἰατροῦ
12	Σ	Ὀνουφρίου ὁσίου τοῦ Αἰγυπτίου, Πέτρου ὁσίου τοῦ Ἀθωνίτου
13	Κ	† ΑΓΙΩΝ 318 ΠΑΤΕΡΩΝ Α΄ Οἰκ. Συν., Ἀκυλίνης μάρτυρος
14	Δ	Ἐλισαίου προφήτου, Μεθοδίου Κωνσταντινουπόλεως ὁμολογ.
15	Τ	Ἀμώς προφήτου, Αὐγουστίνου Ἱππῶνος, Ἱερωνύμου ὁσίου
16	Τ	Τύχωνος καί Μνημονίου ἐπ. Ἀμαθοῦντος Κύπρου
17	Π	Ἰσαύρου διακόνου, Βασιλείου καί Ἰννοκεντίου Ἀθηναίων μαρτ.
18	Π	Λεοντίου καί τῶν σύν αὐτῷ, Ὑπατίου καί Θεοδούλου μαρτύρων
19	Σ	† **ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟΝ,** Ἰούδα ἀπ. Ἀδελφοθ., Παϊσίου ὁσ. Μεγ.
20	Κ	† ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ
21	Δ	† **ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ**
22	Τ	Εὐσεβίου Σαμοσάτων, Ζήνωνος καί Ζηνᾶ μαρτύρων
23	Τ	† Ἀγριππίνης μ. καί Ἀριστοκλέους πρεσβ.
24	Π	† **Τό Γενέσιον τοῦ Τιμίου Προδρόμου καί Βαπτιστοῦ Ἰωάννου**
25	Π	† Μεθοδίου ὁσ. ἐν Νιβρύτῳ τοῦ ἐκ Ρεθύμνης, Φεβρωνίας ὁσιομ.
26	Σ	Δαυῒδ ὁσίου τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ, Ἰωάννου ἐπισκόπου Γοτθίας
27	Κ	† Α΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ (ΑΓ. ΠΑΝΤΩΝ), Σαμψών ὁσ. Ξενοδόχου
28	Δ	Ἀνακ. λειψ. Κύρου καί Ἰωάννου τῶν Ἀναργύρων ***(νηστεία)***
29	Τ	† **ΠΕΤΡΟΥ καί ΠΑΥΛΟΥ τῶν Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων**
30	Τ	† **Η ΣΥΝΑΞΙΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ**

ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
6	*Πράξ. ιστ΄ 16-34*	*Ἰωάν. θ΄ 1-38*	*πλ. α΄*	*Η΄*
13	*Πράξ. κ΄ 16-18, 28-36*	*Ἰωάν. ιζ΄ 1-13*	*πλ. β΄*	*Ι΄*
20	*Πράξ. β΄ 1-11*	*Ἰωάν. ζ΄ 37-52, η΄ 12*	-	*Πεντηκοστῆς*
27	*Ἑβρ. ια΄ 33-ιβ΄ 2*	*Ματθ. ι΄ 32-33, 37-38, ιθ΄ 27-30*	*πλ. δ΄*	*Α΄*

«Αἱ ἐκκλησίαι μας ἐκλείσθησαν. Οἱ Ἱερεῖς καί Ἀρχιερεῖς ἡμῶν ἐτέθησαν εἰς ἀργίαν, πᾶσα θρησκευτική τελετή ἀπηγορεύθη· οὔτε βαπτίζονται πλέον τά τέκνα μας, οὔτε γάμοι ἐπιτρέπεται νά τελεσθῶσιν, οὔτε οἱ κώδωνες τῶν Ἐκκλησιῶν καλοῦσι τούς χριστιανούς εἰς προσευχήν… συνελθόντες σήμερον αὐθορμήτως εἰς τόν περί τόν μητροπολιτικόν ναόν χῶρον ἅπαντες οἱ χριστιανοί κάτοικοι τοῦ Ἡρακλείου ἐκφράζομεν τήν ἄκραν ἡμῶν θλίψιν καί τά σφοδρά μας παράπονα ἐπί τῷ κατά τῆς Μεγάλης Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν Ἐκκλησίας συντελουμένῳ διωγμῷ καί τῇ καταπατήσει σπουδαιοτάτων θρησκευτικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν αὐτῆς προνομίων καί δικαιωμάτων ἀπό αἰώνων ἰσχυόντων…»

Προνομιακό Ζήτημα, Δεκέμβριος 1890.
Ἀπό τό ψήφισμα τῶν χριστιανῶν κατοίκων τοῦ Ἡρακλείου πρός τόν Ἀβδούλ πασᾶ διοικητῆ Ἡρακλείου.

1	Π	**† Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν Ἀναργύρων τῶν ἐν Ρώμῃ**
2	Π	† Κατάθεσις Τιμίας Ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις
3	Σ	Ὑακίνθου μάρτυρος, Ἀνατολίου Κωνσταντινουπόλεως
4	Κ	† Β΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ, Θεοδ. ἱερομ. ἐπ. Κυρ.
5	Δ	Ἀθανασίου ὁσ. τοῦ ἐν Ἄθῳ, Λαμπαδοῦ ὁσ. τοῦ θαυματουργοῦ
6	Τ	Σισώη ὁσίου τοῦ Μεγάλου, Λουκίας παρθενομάρτυρος
7	Τ	**† Κυριακῆς Μεγαλομάρτυρος**, Θωμᾶ ὁσίου τοῦ ἐν Μαλεῷ
8	Π	Προκοπίου Μεγαλομάρτυρος καὶ Θεοδοσίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ
9	Π	† Μεθοδίου ἱερομ. ἐπ. Λάμπης, Παγκρατίου ἱερομ. ἐπ. Ταυρομ.
10	Σ	Τῶν ἐν Νικοπ. Ἁρμεν. 45 μ., Παρθεν. καὶ Εὐμεν. ὁσ. ἐν Κουδουμᾷ
11	Κ	† Γ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Εὐφημίας Μεγαλομάρτυρος, Ὅλγας ἰσαπ.
12	Δ	Πρόκλ. κ. Ἰλαρίου μ., Γερασίμ. καὶ Ἀκακ. Τζαγκ., Παϊσίου ὁσ. Ἁγιορ.
13	Τ	Σύναξις ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, Στεφάνου ὁσίου τοῦ Σαββαΐτου
14	Τ	Πέτρου νεομάρτυρος Κρητός, Νικοδήμου ὁσίου τοῦ Ἁγιορείτου
15	Π	Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης μαρτύρων, Βλαδιμήρου ἰσαποστόλου
16	Π	Ἀθηνογένους ἱερομάρτυρος, Φαύστου μάρτυρος
17	Σ	**† ΜΑΡΙΝΗΣ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ**
18	Κ	† ΑΓΙΩΝ 630 ΠΑΤΕΡΩΝ Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου
19	Δ	Μακρίνης ἀδελφῆς Μεγάλου Βασιλείου, Δίου ὁσίου
20	Τ	**† Προφήτου Ἠλιοὺ τοῦ Θεσβίτου**
21	Τ	Ἰωάννου καὶ Συμεών διά Χριστόν Σαλοῦ ὁσίων
22	Π	† Μενελάου ὁσ., Μαρίας Μαγδαληνῆς, Μαρκέλλης Χιοπολίτιδος μ.
23	Π	Ἰεζεκιήλ προφ., Φωκᾶ ἱερομάρτυρος, Πελαγίας ὁσίας ἐν Τήνῳ
24	Σ	Χριστίνης Μεγαλομάρτυρος, Καπίτωνος, Ἑρμογένους μαρτ.
25	Κ	† Ε΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ἡ Κοίμησις τῆς Ἁγ. Ἄννης, Ὀλυμπιάδ. διακ.
26	Δ	**† Παρασκευῆς ὁσιομάρτυρος**, Ἑρμολάου ἱερομάρτυρος
27	Τ	**† Παντελεήμονος Μεγαλομάρτυρος καὶ Ἰαματικοῦ**
28	Τ	Προχόρου, Νικάνορος, Τίμωνος, Παρμενᾶ, Εἰρήνης Χρυσοβ.
29	Π	Καλλινίκου μάρτ., Θεοδότης μάρτυρος καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς
30	Π	Σίλα, Σιλουανοῦ, Κρήσκ., Ἐπαινετοῦ, Ἀνδρονίκου ἐκ τῶν Ο΄ ἀπ.
31	Σ	Ἰωσὴφ τοῦ ἀπό Ἀριμαθαίας, Εὐδοκίμου τοῦ Δικαίου

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
4	*Ρωμ. β΄ 10-16*	*Ματθ. δ΄ 18-23*	*α΄*	*Β΄*
11	*Β΄ Κορ. στ΄ 1-10*	*Ματθ. στ΄ 22-33*	*β΄*	*Γ΄*
18	*Τίτ. γ΄ 8-15*	*Ματθ. ε΄ 14-19*	*γ΄*	*Δ΄*
25	*Γαλ. δ΄ 22-27*	*Ματθ. η΄ 28, θ΄ 1*	*δ΄*	*Ε΄*

Ἐπειδή τά προσβαλλόμενα σήμερον προνόμια ἀποτελοῦντα τήν βάσιν ἐφ' ἧς στηρίζεται τό ἐν τῷ Κράτει αὐθύπαρκτον τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἀνέκαθεν ὑπάρχοντα καί ἀναγνωρισθέντα ὑπό τέ τοῦ κατακτητοῦ καί τῶν μεταγενεστέρων Σουλτάνων οὐ μόνον θίγουσιν ἐπιβλαβῶς τήν ἀξιοπρέπειαν τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ κλήρου, ἀλλά καί πρός τήν χαλάρωσιν τῶν δεσμῶν ταύτης πρός τό ὑπήκοον χριστιανικόν ἔθνος τείνουσιν… ψηφίζομεν, ἐκφράζομεν τήν κατέχουσαν ἡμᾶς βαθυτάτην λύπην καί ταραχήν τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Δηλοῦμεν ὅτι ἡ συντέλεσις τῆς ἀφαιρέσεως τῶν εἰρημένων προνομίων ἀναγκάσῃ ἡμᾶς μετά τοῦ λοιποῦ Ὀρθοδόξου τῆς Ἐκκλησίας πληρώματος ἵνα ζητήσωμεν τά μέσα τῆς ἀνορθώσεως...

Προνομιακό Ζήτημα, Νοέμβριος 1890.
Ἀπό τό ψήφισμα τῶν χριστιανῶν κατοίκων ἐπαρχίας Ἀποκορώνου.

1	Κ	† ΣΤ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Πρ. Τ. Σταυροῦ, Ἁγ. Μακκαβ. *(Ἀρχή νηστείας)*
2	Δ	Ἀνακομιδή λειψάνων Στεφάνου Πρωτομάρτυρος
3	Τ	Δαλμάτου, Φαύστου, Ἰσακίου ὁσίων, Σαλώμης Μυροφόρου
4	Τ	Τῶν ἐν Ἐφέσῳ Ἑπτά παίδων
5	Π	Εὐσιγνίου μάρτυρος, Νόννης μητρός Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου
6	**Π**	**† Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤ. ΧΡΙΣΤΟΥ** *(κατάλ. ἰχθύος)*
7	Σ	Δομετίου ὁσιομάρτυρος, Ἰωσήφ Γεροντογιάννη ὁσίου
8	Κ	† Ζ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Αἰμιλ. Κυζ. ὁμ., Μύρωνος ἐπ. Κρήτης θαυμ.
9	Δ	Ματθία ἀποστόλου, Ἁγίων 10 μαρτ. τῶν ἐν τῇ Χαλκῇ Πύλῃ
10	Τ	Λαυρεντίου ἀρχιδιακ., Ξύστου πάπα Ρώμης, Ἱππολύτου μάρτ.
11	Τ	Εὔπλου διακόνου, Ἀνάμνησις θαύματος Ἁγίου Σπυρίδωνος
12	Π	Φωτίου καί Ἀνικήτου μαρτύρων, τῶν ἐκ Κρήτης 12 μαρτύρων
13	Π	Ἀνακομιδή λειψάνων Μαξίμου ὁμολογητοῦ
14	Σ	Μιχαίου προφήτου, Συμεών Τραπεζουντίου τοῦ Χρυσοχόου
15	Κ	† Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
16	Δ	Ἁγ. Μανδηλίου, Διομήδους μ., Τιμοθέου Εὐρίπου
17	Τ	Μύρωνος μ., Εὐτυχίου Γορτύνης καί τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ
18	Τ	Φλώρου καί Λαύρου, ἀν. λειψ. Ἀρσενίου ὁσ. ἐν Πάρῳ, Ματθαίου νεομ.
19	Π	Ἀνδρέου Μεγαλομάρτυρος Στρατηλάτου, Θεοφάνους ὁσίου
20	Π	Σαμουήλ προφήτου, Λουκίου μάρτυρος τοῦ βουλευτοῦ
21	Σ	† Ἀθανασίου Πατελάρου τοῦ ἐκ τῆς Ἀξοῦ, Πατρ. ΚΠόλεως
22	Κ	† Θ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ἁγαθον. καί τῶν σύν αὐτῷ μ., Ἀνθούσης μ.
23	Δ	Ἀπόδ. Κοιμήσεως Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Εἰρηναίου Λουγδούν.
24	Τ	Κοσμᾶ ἱερομ. Αἰτωλοῦ, ἀν. λειψ. Ἁγ. Διονυσίου τοῦ ἐν Ζακύνθῳ
25	Τ	**† ΤΙΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Πρώτου Ἐπισκόπου Κρήτης**
26	Π	Ἁδριανοῦ καί Ναταλίας κ.λπ. μαρτύρων, Ἰωάσαφ ὁσίου
27	Π	**† Φανουρίου Μεγαλομάρτυρος**, Ποιμένος ὁσ., Ὁσ. Κορδούης
28	Σ	Μωϋσέως ὁσίου τοῦ Αἰθίοπος, Ἄννης προφήτ. θυγ. Φανουήλ
29	Κ	† Ἡ Ἀποτομή τῆς Τιμ. Κεφαλῆς Ἰωάννου Βαπτ. *(κατάλ. ἐλαίου)*
30	Δ	Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καί Παύλου Πατριαρχῶν ΚΠόλεως
31	Τ	**† Κατάθεσις τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου**

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
1	*Ρωμ. ιβ΄ 6-14*	*Ματθ. θ΄ 1-8*	*πλ. α΄*	*ΣΤ΄*
8	*Ρωμ. ιε΄ 1-7*	*Ματθ. θ΄ 27-35*	*πλ. β΄*	*Ζ΄*
15	*Φιλ. β΄ 5-11*	*Λουκ. ι΄ 38-42, ια΄ 27-28*	*βαρύς*	*Κοιμήσεως*
22	*Α΄ Κορ. γ΄ 9-17*	*Ματθ. ιδ΄ 22-34*	*πλ. δ΄*	*Θ΄*
29	*Πράξ. ιγ΄ 25-32*	*Μάρκ. στ΄ 14-30*	*α΄*	*Ι΄*

«Ἡμεῖς ἐγώ (Ρεθύμνης Ἱερόθεος) *τέ καί ὁ ἐν Χριστῷ ἀδελφός ἅγιος Λάμπης λαβόντες τά γράμματα τῆς Μητρός Ἐκκλησίας τήν Παρασκευήν τό ἑσπέρας, εὐθύς τό Σάββατον 20 Ὀκτωβρίου ἀπό κοινοῦ μετά τοῦ ἁγίου Λάμπης διά θλιβερᾶς κωδωνοκρουσίας συνήλθομεν εἰς τόν ἱερόν Ναόν παρόντων πολλῶν χριστιανῶν καί ἀνέγνωσα τήν τῆς Μητρός Ἐκκλησίας διαταγήν· δι᾽ ἧς κλείονται αἱ ἐκκλησίαι».*

Ἀπό τήν ἐπιστολή τοῦ Ρεθύμνης Ἱεροθέου
πρός τόν Κρήτης Τιμόθεο γιά τό Προνομιακό Ζήτημα,
Νοέμβριος 1890

1	Τ	**† Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου**, Παναγ. Παμμακαρίστου, Νικολ. Κουρτ.
2	Π	Μάμαντος μ., Ἰωάννου ΚΠόλεως Νηστευτοῦ, Κοσμᾶ Ἐρημίτου
3	Π	Ἀνθίμου ἱερομάρτυρος, Θεοκτίστου ὁσίου, Φοίβης διακόνου
4	Σ	Μωϋσέως προφήτου, Βαβύλα ἱερομάρτυρος
5	Κ	**† ΙΑ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ζαχαρίου προφήτου πατρὸς Προδρόμου**
6	Δ	Ἀνάμνησις τοῦ ἐν Χώναις θαύματος τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ
7	Τ	Σῴζοντος μάρτυρος, Κασσιανῆς ὁσίας τῆς Ὑμνογράφου
8	**Τ**	**† ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ**
9	Π	Σύναξις Ἁγίων καί Δικαίων Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης
10	Π	Μηνοδώρας, Μητροδώρας, Νυμφοδώρας μαρτύρων
11	Σ	Εὐφροσύνου ὁσίου μαγείρου, Θεοδώρας ὁσιομάρτ. ἐν Βάστᾳ
12	Κ	**† ΠΡΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ, Χρυσοστόμου Σμύρνης ἱερομάρτ.**
13	Δ	† Κορνηλίου ἑκατοντ., Ἀριστείδου μ., Ἀνάμν. Ἐγκ. Ν. Ἀναστάσεως
14	**Τ**	**† Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΥΨΩΣΙΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ** *(νηστεία)*
15	Τ	**† Νικήτα μεγαλομάρτυρος**, Ἰωάννου νεομάρτυρος ἐκ Σφακίων
16	Π	Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος, Μελιτηνῆς μάρτυρος
17	Π	Σοφίας, Πίστεως, Ἐλπίδος καί Ἀγάπης μαρτύρων
18	Σ	Εὐμενίου Γορτύνης Κρήτης, Ἀριάδνης μάρτυρος
19	Κ	**† ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ, Τροφίμου, Σαββατίου κ. Δορυμέδ. μ.**
20	Δ	**† Εὐσταθίου μεγαλομ.**, Ἰωάννου τοῦ Ξένου, Ἰλαρίωνος Κρητός
21	Τ	Ἀπόδ. τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως, Κοδράτου ἀποστ., Ἰωνᾶ προφ.
22	Τ	Φωκᾶ ἱερομάρτυρος, Ἰσαάκ καί Μαρτίνου μαρτύρων
23	Π	**† Σύλληψις Τιμίου Προδρόμου**, Ξανθίππης, Πολυξένης ὁσίων
24	Π	**† Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης**, Θέκλης ἰσαποστόλου
25	Σ	Εὐφροσύνης ὁσίας καί Παφνουτίου πατρός αὐτῆς
26	Κ	**† Ἡ Μετάστασις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Γεδεών τοῦ Δικαίου**
27	Δ	Καλλιστράτου μ., Μάρκου, Ἀριστάρχου καί Ζήν. ἐκ τῶν Ο΄ ἀπ.
28	Τ	Βαρούχ προφήτου, Χαρίτωνος ὁμολογητοῦ, Αὐξεντίου ὁσίου
29	Τ	Κυριακοῦ ὁσίου Ἀναχωρητοῦ, Γοβδελαᾶ μάρτυρος
30	Π	Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀρμενίας τοῦ Φωτιστοῦ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
5	*Α΄ Κορ. θ΄ 2-12*	*Ματθ. ιη΄ 23-35*	*β΄*	*ΙΑ΄*
12	*Ἰακ. στ΄ 11-18*	*Ἰωάν. γ΄ 13-17*	*γ΄*	*Α΄*
19	*Ἰακ. β΄ 16-20*	*Μαρκ. η΄ 34-θ΄ 1*	*δ΄*	*Β΄*
26	*Α΄ Ἰωάν. δ΄ 12-19*	*Ἰω. ιθ΄ 25-27, κα΄ 24-25*	*πλ. α΄*	*Γ΄*

«…Συντετριμμένος ἐκ τῆς ἀτυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ ἀγῶνος ἀπαντῶ εἰς ἀμφοτέρας τάς φιλικάς σου ἐπιστολάς. Καί τί ἀπάντησις! Ὁ νοῦς μου ἐσάλευσε, κυριολεκτικῶς, ἡ καρδία μου πάλλει καί δάκρυα ἄφθονα χέουν οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπί τῇ ἀνελπίστῳ καταστροφῇ. Ὁποία γλυκύτατα ὄνειρα διελύθησαν, ὁπόσαι ἐλπίδες ἐψεύσθησαν! Τάλαν ἔθνος!... Ἀρκετά ὅμως οἱ μικροί καί ἀσθενεῖς Κρῆτες, ἀρκετά ἔχομεν ἐξυψώσει τό γόητρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ διά τῶν δύο τελευταίων ἐξεγέρσεών μας, τό ἐθνικόν δέ τοῦτο ἔργον συνεχίζοντες ἄς συνεργασθῶμεν ἕκαστος τό καθ' ἑαυτόν, ἵνα μή οἱ πεπολιτισμένοι ἐχθροί μας εὑρόντες διηρημένους καί διχογνωμούντας ἡμᾶς…»

Ἐπιστολή Πέτρας Τίτου, ἀπό τήν Νεάπολη Μεραμβέλλου,
Πρός τήν ἐν Ἀρχάναις ἐπιτροπήν ἐπί τῆς ἀμύνης,
6 Μαΐου 1897.

1	Π	**† Παναγίας Γοργοϋπηκόου**, Ἀνανίου ἀποστ., Ρωμανοῦ Μελῳδοῦ
2	Σ	Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης μαρτύρων, Θεοφίλου ὁσίου ὁμολογ.
3	Κ	**† Β΄ ΛΟΥΚΑ, Διονυσίου Ἀρεοπ., Ρουστ. καὶ Ἐλευθ. μ., Θεαγ. μ.**
4	Δ	† Ἱεροθέου ἐπ. Ἀθηνῶν, Δομνίνης μ., Ἀμμοῦν ὁσ. τοῦ Αἰγυπτίου
5	Τ	Χαριτίνης μάρτ., Εὐδοκίμου μάρτ., Μεθοδίας ὁσ. τῆς ἐν Κιμώλῳ
6	Τ	† Θωμᾶ ἀποστ., Ἐρωτηΐδος μάρτ., Μακαρίου ὁσιομ. ἐκ Κίου
7	Π	† Σεργίου καὶ Βάκχου μ., Πολυχρονίου ἱερομ., Ἰωάννου Ἐρημίτου
8	Π	**† Πελαγίας ὁσίας**, Ταϊσίας ὁσίας, Φιλίππου ἐπισκόπου Γορτύνης
9	Σ	Ἰακώβου ἀπ. τοῦ Ἀλφαίου, Ἀνδρονίκου καὶ Ἀθανασίας ὁσίων
10	Κ	**† Γ΄ ΛΟΥΚΑ, Εὐλαμπίου κ. Εὐλαμπίας, Θεοφ., Πινυτοῦ ἐπ. Κνωσ.**
11	Δ	Φιλίππου ἀπ. ἐκ τῶν 7 Διακόνων, Θεοφάνους ὁμ. τοῦ Γραπτοῦ
12	Τ	Ἀνδρονίκου, Πρόβου, Ταράχου μ., Συμεών ὁσ. τοῦ Ν. Θεολόγου
13	Τ	Χρυσῆς νεομάρτ., Μελετίου Πηγᾶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας
14	Π	Ναζαρίου, Γερβασίου μαρτύρων, Κοσμᾶ Μαϊουμᾶ Μελῳδοῦ
15	Π	Λουκιανοῦ ἱερομάρτυρος, Σαββίνου ὁσίου, Βάρσου ὁμολογ.
16	Σ	Λογγίνου ἑκατοντάρχου καὶ τῶν σύν αὐτῷ, Λεοντίου μάρτυρος
17	Κ	**† Δ΄ ΛΟΥΚΑ (ΑΓ. ΠΑΤ. Ζ΄ Οἰκ. Σ.), Ὡσηέ πρ., Ἀνδρ. ἐν τῇ Κρίσει**
18	Δ	**† Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ**, Μαρίνου μάρτυρος τοῦ γέροντος
19	Τ	Ἰωήλ προφήτου, Οὐάρου μάρτυρος, Κλεοπάτρας ὁσίας
20	Τ	† Ἀρτεμίου Μεγαλομάρτυρος, Γερασίμου ὁσ. τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ
21	Π	Ἱλαρίωνος τοῦ Μεγάλου, Σωκράτους καὶ Θεοδότης μαρτύρων
22	Π	Ἀβερκίου Ἱεραπόλεως ἰσαπ., Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν σύν αὐτῷ μ.
23	Σ	Ἰακώβου ἀποστόλου τοῦ Ἀδελφοθέου, Ἰγνατίου ΚΠόλεως
24	Κ	**† ΣΤ΄ ΛΟΥΚΑ, Ἀρέθα Μεγαλομ. κ. τ. συν. αὐτ., Σεβαστιανῆς μ.**
25	Δ	Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου μ., Ταβιθᾶς ἐλεήμ., Χρυσάνθης μ.
26	Τ	**† Δημητρίου Μεγαλομάρτυρος τοῦ Μυροβλύτου**
27	Τ	Νέστορος μάρτ., Κυριακοῦ ΚΠόλεως, Πρόκλης συζ. Πιλάτου
28	Π	**† Ἁγ. Σκέπης Θεοτόκου**, Ἁγ. Τεσσάρων Νεομαρτ. Ρεθύμνης
29	Π	Ἀναστασίας ὁσιομ. τῆς Ρωμαίας, Ἀβραμίου ὁσίου καὶ Μαρίας
30	Σ	Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας μ., Κλεόπα καὶ Ἀρτεμᾶ ἐκ τῶν Ο΄ ἀπ.
31	Κ	**† Ε΄ ΛΟΥΚΑ, Στάχυος, Ἀπελλοῦ, Οὐρβαν., Ναρκίσ., Ἀριστοβ.**

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
3	*Πράξ. ιζ΄ 16-34*	*Λουκ. στ΄ 31-36*	*πλ. β΄*	*Δ΄*
10	*Β΄ Κορ. στ΄ 1-10*	*Λουκ. ζ΄ 11-16*	*βαρύς*	*Ε΄*
17	*Τίτ. γ΄ 8-15*	*Λουκ. η΄ 5-15*	*πλ. δ΄*	*ΣΤ΄*
24	*Β΄ Κορ. θ΄ 6-11*	*Λουκ. η΄ 27-39*	*α΄*	*Ζ΄*
31	*Β΄ Κορ. ια΄ 31-ιβ΄ 9*	*Λουκ. ιστ΄ 19-31*	*β΄*	*Η΄*

Τέκνα φυσικά τῆς Ἑλλάδος, αὐτήν καί μόνον ἀναγνωρίζομεν Μητέρα μας, αὐτήν καί Ἔθνος μας, ὑπέρ αὐτῆς ἀγωνιζόμεθα τόν ἄνισον τοῦτον ἀγῶνα, μετ᾽ αὐτῆς καί θά ζήσωμεν καί θά ἀποθάνομεν. Δέν γνωρίζομεν ἄλλον λαόν, ἐκτός τοῦ Ἑλληνικοῦ, μέ τόν ὁποῖον νά μᾶς συνδέουν τό ἴδιο αἷμα, ἡ ἴδια γλῶσσα καί ἡ ἴδια ἱστορία… Ἀλλ΄ ἡμᾶς δέν δύνανται νά μᾶς χωρίσουν ἀπό τήν προσφιλῆ Μητέρα, τά μητρικά ράκη, τά ὁποῖα καί εὐσεβῶς κατασπαζόμεθα… σέ παρακαλοῦμεν θερμῶς μέ δάκρυα εἰς τούς ὀφθαλμούς, πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπως εἵμεθα ἡνωμένοι μέ τήν Ἑλλάδα κατά τό φρόνημα καί τό αἴσθημα, νά μᾶς ἑνώσῃ καί πολιτικῶς.

Ἀρχιμ. Χρύσανθος (μετέπειτα Ρεθύμνης) τό 1897.
Ἀπό τό λόγο του στό Στρατόπεδο τοῦ Ἀκρωτηρίου,
Ἡμερολόγιον καί Πρακτικά
τοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοπέδου Ἀκρωτηρίου,
Χανιά 1949, σ. 100 καί σ. 184

1	Δ	**† Κοσμᾶ καί Δαμιανοῦ Ἀναργ.** κ. Θεοδότης μητρ. αὐτ., Δαυΐδ ὁσ.
2	Τ	Ἀκινδύνου, Πηγασίου, Ἀφθονίου, Ἐλπιδηφόρου, Ἀνεμποδ. μ.
3	Τ	**† Ἀνακομιδή λειψάνων Ἁγίου Γεωργίου Τροπαιοφόρου**
4	Π	Ἰωαννικίου τοῦ Μεγάλου, Νικάνδρου καί Ἑρμαίου ἱερομαρτ.
5	Π	Γαλακτίωνος καί Ἐπιστήμης μ., Ἑρμᾶ καί Λίνου ἐκ τῶν Ο΄ ἀπ.
6	Σ	Παύλου ἀρχιεπ. ΚΠόλεως ὁμολογητοῦ, Παύλου ὁσίου σαλοῦ
7	Κ	**† Ζ΄ ΛΟΥΚΑ, Τῶν ἐν Μελιτινῇ 33 μ., Λαζάρου ὁσ. Γαλησιώτου**
8	Δ	**† Τῶν Παμ. Ταξιαρχῶν Μιχαήλ κ. Γαβριήλ,** *Ὁλοκαύτ. Ἀρκαδίου*
9	Τ	**† Νεκταρίου Αἰγίνης τοῦ θαυματ.,** Θεοκτίστης ὁσ. ἐκ Λέσβου
10	Τ	Ροδίωνος, Ὀλυμπᾶ, Σωσιπάτρου κ.λπ. ἐκ τῶν Ο΄ ἀποστόλων
11	Π	**† Μηνᾶ Μεγαλομάρτ.,** Βίκτωρος, Βικεντίου μ., Θεοδ. Στουδ.
12	Π	Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Νείλου ὁσίου τοῦ Μυροβλύτου
13	Σ	**† Ἰωάννου ΚΠόλεως τοῦ Χρυσοστόμου**, Ἀνθούσης
14	Κ	**† Η΄ ΛΟΥΚΑ, Φιλίππου Ἀπ., Ἰρηγ. Παλαμᾶ, Κων/νου Ὑδρ.**
15	Δ	Γουρία, Σαμωνᾶ καί Ἀβίβου μ. *(Ἀρχή νηστείας Χριστουγέννων)*
16	Τ	**† Ματθαίου Ἀποστόλου καί Εὐαγγελιστοῦ**, Ἰφιγενείας παρθ.
17	Τ	Ἰρηγορίου Νεοκαισαρ. θαυμ., Μαξίμου κ. Γενναδίου ΚΠόλεως
18	Π	Πλάτωνος καί Ρωμανοῦ μαρτύρων, Ἀναστασίου νεομάρτυρος
19	Π	Ἀβδιοῦ προφήτου, Βαρλαάμ, Ἀγαπίου, Ἡλιοδώρου μαρτύρων
20	Σ	Ἰρηγορίου ὁσίου τοῦ Δεκαπολίτου, Πρόκλου Κων/πόλεως
21	Κ	**† ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ**
22	Δ	Φιλήμονος, Ἀρχίππου, Ἀπφίας, Ὀνησίμου ἐκ τῶν Ο΄ ἀποστόλων
23	Τ	Ἀμφιλοχίου ἐπισκ. Ἰκονίου, Ἰρηγορίου ἐπισκ. Ἀκραγαντίνων
24	Τ	Κλήμεντος ἐπισκ. Ρώμης, Πέτρου ἐπισκ. Ἀλεξανδρείας
25	Π	**† Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυρος**, Μερκουρίου Μεγαλομάρτ.
26	Π	**† Στυλιανοῦ ὁσ. Παφλαγόνος**, Νίκωνος ὁσ. τοῦ «Μετανοεῖτε»
27	Σ	Ἰακώβου τοῦ Πέρσου, Ἀρσενίου ὁσίου τοῦ Ἁγιοφαραγγίτου
28	Κ	**† ΙΓ΄ ΛΟΥΚΑ, Στεφάνου ὁσ. τοῦ Νέου ὁμολ., Εἰρηνάρχου μ.**
29	Δ	Διονυσίου Κορίνθου ἱερομ., Παραμόνου μάρτ., Πιτυροῦν ὁσ.
30	Τ	**† Ἀνδρέου ἀπ. Πρωτοκλήτου** *(Θρονική Ἑορτή Οἰκουμ. Πατριαρχείου)*

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
7	*Γαλ. α΄ 11-19*	*Λουκ. η΄ 41-56*	*γ΄*	*Θ΄*
14	*Α΄ Κορ. δ΄ 9-16*	*Λουκ. ι΄ 25-37*	*δ΄*	*Ι΄*
21	*Ἑβρ. θ΄ 1-7*	*Λουκ. ι΄ 38-42, ια΄ 27-28πλ. α΄*		*Εἰσοδίων*
28	*Ἐφεσ. β΄ 4-10*	*Λουκ. ιη΄ 18-27*	*πλ. β΄*	*Α΄*

Εἶναι ἀνάγκη νά σταλῇ κατεπειγόντως ἡ εἰρημένη ἐπιστολή μου... Διά τοῦτο ἐν ἐλλείψει ἄλλης ἀμέσου καί ἀσφαλοῦς εὐκαιρίας θά παρεκάλουν τήν Ὑμ. Θεοφιλίαν νά πέμψει τήν ἐν λόγῳ ἐπιστολήν δι΄ εἰδικοῦ ταχυδρόμου... Διατελῶ ἀσπαζόμενος τήν δεξιάν τῆς Ὑμ. Θεοφιλίας

Ἐπιστολή Ἐλευθερίου Βενιζέλου
πρός Κυδωνίας Νικηφόρο,
ἀπό τό Ἀκρωτήρι Νοέμβριος 1897.

1	Τ	Ναούμ προφήτου, Φιλαρέτου όσίου τοῦ Ἐλεήμονος
2	Π	Ἀββακούμ προφήτου, Πορφυρίου όσίου Καυσοκαλυβίτου
3	Π	Σοφονίου προφ., Θεοδώρου ἱερομάρτυρος, Θεοδούλου όσίου
4	Σ	**† Βαρβάρας Μεγαλομάρτυρος**, Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ
5	Κ	† Ι΄ ΛΟΥΚΑ, Σάββα όσ. τοῦ Ἡγιασμένου, Διογένους μάρτυρος
6	Δ	**† Νικολάου ἀρχιεπισκ. Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ**
7	Τ	Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων, Νεοφύτου μάρτυρος
8	Τ	Σωσθένους, Ἀπολλὼ ἐκ τῶν Ο΄ ἀποστόλων, Παταπίου όσίου
9	Π	**† Σύλληψις Ἁγίας Ἄννης μητρός Θεοτόκου**
10	Π	Μηνᾶ τοῦ Καλλικελάδου, Ἑρμογένους καί Εὐγράφου μαρτύρων
11	Σ	† Νικηφόρου Φωκᾶ τοῦ Βασιλέως, Δανιήλ καί Λουκᾶ Στυλιτῶν
12	Κ	† ΙΑ΄ ΛΟΥΚΑ (Προπ/ρων), Σπυρίδωνος ἐπ. Τριμυθ. θαυματουργοῦ
13	Δ	† Εὐγενίου καί τῶν σύν αὐτῷ μαρτύρων
14	Τ	Θύρσου, Φιλήμονος, Ἀπολλωνίου, Ἀρριανοῦ μαρτύρων
15	Τ	**† Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος καί Ἀνθίας τῆς μητρός αὐτοῦ**
16	Π	Ἀγγαίου προφήτου, Μοδέστου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων
17	Π	† Διονυσίου ἐπ. Αἰγίνης θαυμ., Δανιήλ πρ. κ. Ἁγ. Τριῶν Παίδων
18	Σ	Σεβαστιανοῦ καί Ζωῆς μαρτύρων, Μοδέστου ἱερομάρτυρος
19	Κ	† ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ, Βονιφατ. μ., Ἀγλαΐδος
20	Δ	Ἰγνατίου ἱερομάρτυρος τοῦ Θεοφόρου, Φιλογονίου όσίου
21	Τ	Θεμιστοκλέους μάρτ., Ἰουλιανῆς καί τῶν σύν αὐτῇ 500 μαρτ.
22	Τ	† Ἀναστασίας Φαρμακολυτρίας, Θεοδότης μ. καί παίδων αὐτῆς
23	Π	**† Τῶν ἐν Κρήτῃ Ἁγίων Δέκα Μαρτύρων**
24	Π	Εὐγενίας όσιοπαρθενομάρτυρος, Φιλίππου μάρτυρος
25	**Σ**	**† Η ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**
26	Κ	† ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ, Σύν. Ὑπερ. Θεοτόκου
27	Δ	† Στεφάνου Πρωτομ. καί Ἀρχιδιακ., Θεοδώρου όμ. Ἰραπετοῦ
28	Τ	Τῶν ἐν Νικομηδείᾳ Δισμυρίων Μαρτύρων, Μυγδονίου μάρτ.
29	Τ	Τῶν Ἁγίων 14.000 Νηπίων τῶν ὑπό Ἡρώδου ἀναιρεθέντων
30	Π	† Γεδεών όσιομάρτυρος τοῦ Καρακαλληνοῦ
31	Π	Μελάνης όσίας τῆς Ρωμαίας, Ζωτικοῦ μάρτ. τοῦ ὀρφανοτρόφου

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΗΜ.	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ	ΕΩΘΙΝΟΝ
5	Γαλ. ε΄ 22, στ΄ 2	Λουκ. ιγ΄ 10-17	βαρύς	Β΄
12	Ἐφεσ. ε΄ 8-19	Λουκ. ιδ΄ 16-24, Ματθ. κβ΄ 14	πλ. δ΄	Γ΄
19	Ἑβρ. ια΄ 9-10, 32-40	Ματθ. α΄ 1-25	α΄	Δ΄
26	Γαλ. α΄ 11-19	Ματθ. β΄ 13-23	β΄	Ε΄

Φρονοῦμεν λοιπόν ὅτι ἐάν φανῇ ὅτι αἱ Μεγ. Δυνάμεις, ἀφοῦ συνέλθωσιν ἐκ τῆς ἐκπλήξεως τῶν ἐν Ἡρακλείῳ φρικαλεοτήτων, θά ἐπανέλθωσιν εἰς τήν προτέραν αὐτῶν ἀδιαφορίαν καί ἀναλγησίαν πρός τά δεινοπαθήματά μας καί ὅτι θά παρατείνωσιν ἐπ' ἄπειρον τήν πρός ὁριστικήν λύσιν τοῦ ζητήματός μας ἀπόφασίν των, πρέπει ἡμεῖς νά κινηθῶμεν διά νά δείξωμεν ὅτι ζῶμεν καί ὑπάρχωμεν, νά ἐξεγείρωμεν δ' οὕτω ἐκ τοῦ ληθάργου καί τῆς ἀναλγησίας τήν Εὐρώπην…»

Ἐπιστολή Κισσάμου Δωροθέου καί Γενικοῦ Ἀρχηγοῦ Κισσάμου Ἀ. Σκαλίδη πρός τόν Χατζῆ Μιχάλη Γιάνναρη, Σεπτέμβριος 1898.

Πασχάλιον τοῦ ἔτους 2021

Ἰνδικτιῶνος 14.
Ἡλίου κύκλοι 25.
Σελήνης κύκλοι 5.
Σελήνης θεμέλιον 28.
Κρεοφαγίας ἡμέραι 73.
Τό Τριώδιον ἄρχεται 21 Φεβρουαρίου.
Ἑωθινόν Δ΄, Ἦχος δ΄.
Ἡ Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω, 7 Μαρτίου.
Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή ἄρχεται 15 Μαρτίου.
Ὁ Εὐαγγελισμός, Πέμπτη Β΄ Νηστειῶν.
Νομ. Φάσκα, Μεγ. Σάββατον.
Λατίνων Πάσχα, 4 Ἀπριλίου
Τό ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ, 2 Μαΐου.
Ἡ Ἀνάληψις, 10 Ἰουνίου.
Ἡ Πεντηκοστή, 20 Ἰουνίου.
Ἡ Κυριακή τῶν Ἁγίων Πάντων, 27 Ἰουνίου.
Ἡ νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων [ήμ. 1].
Ἡ μνήμη αὐτῶν ήμέρα Τρίτη.

Πασχάλιον τοῦ ἔτους 2022

Ἰνδικτιῶνος 15.
Ἡλίου κύκλοι 26.
Σελήνης κύκλοι 6.
Σελήνης θεμέλιον 9.
Κρεοφαγίας ήμέραι 65.
Τό Τριώδιον ἄρχεται 13 Φεβρουαρίου.
Ἑωθινόν Α΄, Ἦχος α΄.
Ἡ Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω, 27 Φεβρουαρίου.
Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή ἄρχεται 7 Μαρτίου.
Ὁ Εὐαγγελισμός, Παρασκευή Γ΄ Νηστειῶν.
Νομ. Φάσκα, Μεγ. Τετάρτη.
Λατίνων Πάσχα, 17 Ἀπριλίου
Τό ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ, 24 Ἀπριλίου.
Ἡ Ἀνάληψις, 2 Ἰουνίου.
Ἡ Πεντηκοστή, 12 Ἰουνίου.
Ἡ Κυριακή τῶν Ἁγίων Πάντων, 19 Ἰουνίου.
Ἡ νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων [ήμ. 9].
Ἡ μνήμη αὐτῶν ήμέρα Τετάρτη.

Ἀπό τήν κοινή ἐκδήλωση τῆς κοπῆς τῆς Ἁγιοβασιλόπιτας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως,
τοῦ Δήμου Μινώα Πεδιάδας καί τοῦ Π.Σ. Ἀρκαλοχωρίου στό Πολιτιστικό Πολύκεντρο.
(Ἰανουάριος 2020)

Ἀπό τήν ἐκδήλωση τῆς εὐλόγησης τῆς Ἁγιοβασιλόπιτας
εἰς τόν ἑσπερινό τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (Ἰανουάριος 2020)

Ἀπό τήν Θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου,
ἐπί τῇ συμπληρώσει σαράντα πέντε ἐτῶν εὐκλεοῦς Ἀρχιερατικῆς διακονίας
τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εἰρηναίου (Φεβρουάριος 2020)

Ἀπό τήν ἐκδημία τοῦ πρώτου Γεν. Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου, Πρωτοπρ. τοῦ Οἰκ. Θρόνου
μακαριστοῦ Κωνσταντίνου Καλαϊτζάκη (Φεβρουάριος 2020)

Ὁ Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης κατά τήν τελετή θεμελίωσης
τοῦ νέου Διεθνοῦς Ἀεροδρομίου Καστελλίου (Φεβρουάριος 2020)

Ἀπό τή Θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό
(Μάρτιος 2020)

Ἀπό τή σύναξη κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κατά τήν περίοδο τῆς πανδημίας (covid-19) (Ἀπρίλιος 2020)

Ἀπό τήν πανήγυρη τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου, στό Ἀρκαλοχώρι (Ἰούλιος 2020)

Ἀπό τήν πανήγυρη τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ
Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Ἀρκαλοχωρίου
(Αὔγουστος 2020)

Ἀπό τήν τελετή ἐπί τῇ ἑορτῇ τῆς Ἰνδίκτου
στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης
κ. Ἀνδρέας ὑπογράφων τόν Κώδικα ὡς Μέλος τῆς Ἁγίας
καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
(Σεπτέμβριος 2020)

Κρητική Ἁγιολογία

Ἰανουαρίου 4 Νικηφόρου ὁσίου Λεπροῦ
5 Γρηγορίου ὁσίου τοῦ ἐν Ἀκρίτᾳ.
11 Νικηφόρου νεομάρτυρος, τοῦ ἐκ Κριτσᾶς Κρήτης.
13 Παναγίας τῆς Μεσοπαντητίσσης.
17 Γερασίμου Παλλαδᾶ, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.
22 Ἰωσήφ ὁσίου τοῦ ἡγιασμένου ἐξ Ἀζωκεράμου τῆς Σητείας.
29 Ἰγνατίου ὁσίου τοῦ Σιναΐτου ἐκ Ρεθύμνης.

Φεβρουαρίου 3 Σύναξις Παναγίας τῆς Βρεφοτρόφου.
4 Νικολάου ὁμολογητοῦ τοῦ Στουδίτου.
7 Γεωργίου νεομάρτυρος τοῦ Διβόλη ἐξ Ἀλικιανοῦ Κυδωνίας.

Μαρτίου 15 Μανουήλ νεομάρτυρος τοῦ Κρητός.
17 Παύλου τοῦ ὁσιομάρτυρος.
20 Μύρωνος νεομάρτυρος ἐξ Ἡρακλείου Κρήτης.
31 Θεοφίλου τοῦ ἐν Κρήτῃ μαρτυρήσαντος.

Ἀπριλίου 3 Ἰωσήφ ὁσίου Ὑμνογράφου.
7 Γερασίμου ὁσίου Βυζαντίου.

Τρίτη Διακαινησίμου: Θαῦμα τοῦ Ἁγ. Μηνᾶ καί Σύναξις τῶν ἐν Κρήτῃ ἱεραρχῶν Τίτου, Ἀνδρέου, Εὐμενίου, Κυρίλλου καί Μύρωνος.

Τετάρτη Διακαινησίμου: Νικάνδρου ὁσίου τοῦ Μυροβλήτου, ἐκ Ριζοκάστρου Καστελλιανῶν.

Μαΐου 1 Μαρίας νεομάρτυρος ἐκ Φουρνῆς.
14 Μάρκου τοῦ Κρητός νεομάρτυρος, τοῦ ἐν Σμύρνῃ μαρτυρήσαντος.
14 Λεοντίου Β΄ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.
15 Ἐπανακομιδή Τιμίας Κάρας Ἀποστόλου Τίτου, πρώτου Ἐπισκόπου Κρήτης.
19 Μελχισεδέκ Ἐπισκόπου Κισσάμου

Ἰουνίου 9 Πέντε κανονικῶν Παρθένων, τῶν ἐν Ἀργυρουπόλει Ρεθύμνης.
14 Κυρίλλου ἱερομάρτυρος, ἀρχιεπισκόπου Γορτύνης.
23 Πάντων τῶν Ἁγίων Νεομαρτύρων Κρήτης καί τῶν σύν αὐτοῖς Νεομαρτύρων Κρητῶν Ἐπισκόπων (1821).
25 Μεθοδίου ὁσίου ἐν Νιβρύτῳ.
28 Συμεών ὁσίου, μαγίστρου Νικητάρχου.

Ἰουλίου Α΄ Κυριακή Σύναξις πάντων τῶν ἐν Κρήτῃ διαλαμψάντων Ἁγίων.
4 Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.
5 Ἀθανασίου ὁσίου Ἀθωνίτου.

9 Μεθοδίου Λάμπης, νεομάρτυρος.
10 Παρθενίου καί Εὐμενίου, ὁσίων Κουδουμᾶ.
12 Γερασίμου καί Ἀκακίου ὁσίων.
14 Τεσσάρων νεομαρτύρων, Μελισσουργίου Κισάμου.
14 Πέτρου ἱερομάρτυρος, Ἐπισκόπου Κρήτης.

Αὐγούστου 7 Ἰωσήφ ὁσίου Γεροντογιάννη.
8 Μύρωνος, Ἐπισκόπου Κρήτης.
12 Δώδεκα στρατιωτῶν Μαρτύρων ἐκ Κρήτης.
17 Εὐτυχίου Γορτύνης καί τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Εὐτυχιανοῦ καί Κασσιανῆς.
18 Ματθαίου νεομάρτυρος ἐκ Γερακαρίου.
21 Ἀθανασίου Πατελάρου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.
23 Χαραλάμπους ὁσίου Καλυβιανῆς.
25 Τίτου Ἀποστόλου καί πρώτου Ἐπισκόπου Κρήτης.

Σεπτεμβρίου 1 Νικολάου ὁσίου Κουρταλιώτου.
2 Κοσμᾶ ὁσίου Ἐρημίτου, τοῦ Κρητός.
4 Ἀνθίμου ὁσίου τοῦ νέου ἐκ Κεφαληνίας.
15 Ἰωάννου τοῦ ἐν Νέᾳ Ἐφέσῳ, Κρητός νεομάρτυρος.
18 Εὐμενίου, Ἀρχιεπισκόπου Γορτύνης.

20 Ἱλαρίωνος τοῦ νέου Κρητός ὁσιομάρτυρος καί κυρ Ἰωάννου, τοῦ ἐν Κρήτῃ ὁσίου.

Ὀκτωβρίου 7 Ἰωάννου τοῦ ἐρημίτου καί τῶν ἐν Ἁζωγυρέ Σελίνου 98 Θεοφόρων Πατέρων.
8 Φιλίππου, Ἐπισκόπου Γορτύνης.
10 Πινυτοῦ, Ἐπισκόπου Κνωσοῦ.
13 Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοποτηρητοῦ Πατρ. Κωνσταντινουπόλεως.
17 Ἀνδρέου τοῦ ἐν Κρίσει.
20 Ἀνδρονίκου τοῦ μάρτυρος.
20 Γερασίμου τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ.
28 Τῶν ἐν Ρεθύμνῃ τεσσάρων νεομαρτύρων Γεωργίου, Ἀγγελῆ, Μανουήλ, Νικολάου.

Νοεμβρίου 22 Ἀνθίμου ὁμολογητοῦ, Προέδρου Κρήτης.
26 Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε».
27 Γρηγορίου καί Γερασίμου τῶν Σιναϊτῶν.

Δεκεμβρίου 11 Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ.
23 Τῶν ἁγίων Δέκα Μαρτύρων, τῶν ἐν Κρήτῃ μαρτυρησάντων.
30 Γεδεών νεομάρτυρος, τοῦ Καρακαληνοῦ.

Σημαντικότερα Ἱστορικά Γεγονότα τῆς Χριστιανικῆς Κρήτης

1 μ.Χ.: Ἡ Χριστοῦ Γέννηση. Ἡ Κρήτη ἀποτελεῖ ἐπαρχία τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.

33: Οἱ Κρῆτες εὐαγγελίζονται τό χριστιανισμό (Πράξ. Β΄ 11).

62-63: Ἄφιξη Ἀπ. Παύλου στήν Κρήτη καί τοποθέτηση τοῦ Ἀπ. Τίτου ὡς πρώτου Ἐπισκόπου Κρήτης.

250: Διωγμοί Δεκίου.

304: Διωγμοί Μαξιμιανοῦ.

395: Ὁριστική διαίρεση τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Κρήτη ὑπάγεται στό ἀνατολικό τμῆμα (Βυζαντινή Αὐτοκρατορία).

395-824: Βυζαντινή Διοίκηση (Α΄ Περίοδος).

754: Ἡ Κρήτη ἀποσπᾶται ἀπό τήν παπική δικαιοδοσία και προσαρτᾶται στό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως.

824: Κατάληψη τῆς Κρήτης ἀπό Σαρακηνούς Ἄραβες.

824-961: Ἀραβική Διοίκηση.

961: Ὁ στρατηγός Νικηφόρος Φωκᾶς ἐπαναφέρει τήν Κρήτη στή Βυζαντινή Αὐτοκρατορία.

961-1204: Βυζαντινή Διοίκηση (Β΄ Περίοδος).

1211: Κατάληψη τῆς Κρήτης ἀπό τούς Βενετούς. Ἀπαγόρευση τῆς ὕπαρξης ὀρθοδόξου Μητροπολίτη καί ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων στό νησί.

1211-1669: Βενετική Διοίκηση.

1272-1367: Περίοδος ἐπαναστάσεων κατά τῶν Βενετῶν.

1645-1648: Κατάληψη τῆς Κρήτης ἀπό τούς Ὀθωμανούς. Ἐγκαθίδρυση καί πάλι ὀρθοδόξου Μητροπολίτη καί Ἐπισκόπων στήν Κρήτη. Πρῶτος Μητροπολίτης ὁ Νεόφυτος Πατελάρος.

1669: Παράδοση τοῦ Χάνδακα στούς Ὀθωμανούς μετά ἀπό πολιορκία 21 ἐτῶν.

1669-1898: Ὀθωμανική Διοίκηση.

1770: Ἡ ἐπανάσταση τοῦ Δασκαλογιάννη.

1821: Ἑλληνική ἐπανάσταση.

1866: 9 Νοεμβρίου: Ὁλοκαύτωμα Ἀρκαδίου.

1898: 2 Νοεμβρίου: Αὐτόνομη Κρητική Πολιτεία.

1900: α. Ὑπογραφή Σύμβασης Οἰκουμενικοῦ

Πατριαρχείου καί Κρητικῆς Πολιτείας ἀπό τοῦς ἐκπροσώπους: Κρήτης Εὐμένιο καί Ἐλευθέριο Βενιζέλο.
β. Πρῶτος Καταστατικός Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

1913: 1 Δεκεμβρίου: Ἡ Κρήτη ἑνώνεται μέ τό Ἑλληνικό Κράτος.

1928: 4 Σεπτεμβρίου: Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀναθέτει στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προσωρινῶς καί ἐπιτροπικῶς τή διοίκηση τῶν Νέων Χωρῶν, δηλαδή τῶν περιοχῶν πού προσαρτήθηκαν μετά τούς βαλκανικούς πολέμους τοῦ 1912-1913 στήν Ἑλληνική Ἐπικράτεια. Ἡ Κρήτη παραμένει στό Πατριαρχεῖο.

1941: 20-29 Μαΐου: Μάχη τῆς Κρήτης. Ἡ ἀντίσταση τῶν Κρητῶν ἐναντίον τῶν Ναζί.

1961: Νέος Καταστατικός Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

1962: Ἀνύψωση τῶν Ἐπισκοπῶν τῆς Κρήτης σέ Μητροπόλεις.

1967: Ἀνύψωση τῆς Μητροπόλεως Κρήτης σέ Ἀρχιεπισκοπή.

1991: 22 Ὀκτωβρίου: Ὁ ἀπό Χαλκηδόνος Βαρθολομαῖος ἐκλέγεται Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης.

1992: Πρώτη ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη στήν Κρήτη.

2001: 20 Ἰανουαρίου: Ἵδρυση Ἱ. Μητροπόλεως Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου, ἑνάτης Μητροπόλεως στήν Ἐκκλησία Κρήτης, μέ τόν ὑπ' ἀριθμ. 1047/2000 Πατριαρχικό καί Συνοδικό Τόμο.

2006: 26 Ἰουλίου: Ἐκδημία Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου.
30 Αὐγούστου: Ἐκλογή νέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης τοῦ ἀπό Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Εἰρηναίου.

2008: 16 Ὀκτωβρίου: Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Κύριος Κύριος Βαρθολομαῖος μετά των Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπισκέφθηκε τήν Κρήτη κατά τό ἔτος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

2016: Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στήν Κρήτη.

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΝΝΟΥ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ, ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου, Ὑπέρτιμος καί Ἔξαρχος Πεδιάδος κ. Ἀνδρέας (Νανάκης), καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Χειροτονία: 3 Νοεμβρίου 2001.
Ὀνομαστήρια: 4 Ἰουλίου

Α΄ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Ἕδρα:	Ἀρκαλοχώρι Ἡρακλείου
Διεύθυνσις:	Πολιτιστικόν Πολύκεντρον, Τ.Κ. 703 00
Τηλέφωνα:	28910 22042
	28910 22069
Τηλέφωνον Μητροπολίτου:	28910 24610
Τηλεομοιοτυπικόν (Fax):	28910 24612
Ἠλεκτρον. Διεύθ. (e-mail):	imarkal1@otenet.gr
Ἱστοσελίδα (web address):	http://www.imakb.gr

Πρωτοσύγκελλος: Ἀρχιμ. Κορνήλιος Ἀθανασάκης. *Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος:* Πρωτοπρ. Πέτρος Ψυλλάκης, τηλ. 2891022069. *Ἀναπληρωτής Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος:* Πρωτοπρ. Σπυρίδων Φουκαράκης. *Γραμματεῖς:* Πρωτοπρ. Δημήτριος Καπελλάκης καί κ. Γεώργιος Στειακάκης τηλ. 2891022042. *Γραφεῖον Οἰκονομικῶν, Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.:* Πρεσβ. Μιχαήλ Παπαϊωάννου, τηλ. 2891024611. *Λογιστής:* κ. Βασίλειος Μπουζούκης, τηλ. 2891024611. *Γραφεῖον Γάμων:* Πρωτοπρ. Πέτρος Ψυλλάκης, τηλ. 2891022069. *Γραφεῖον Προσωπικοῦ, Γραφεῖον Διαζυγίων:* Πρωτοπρ. Δημήτριος Καπελλάκης, τηλ. 2891022042. *Γραφεῖον Μητροπολίτου:* Πρωτοπρ. Σπυρίδων Φουκαράκης, τηλ. 2891024609, 6979552221. *Γραφεῖον Μισθοδοσίας:* κ. Βασίλειος Μπουζούκης, τηλ. 2891024611. *Γραφεῖον Ναοδομίας:* Πρεσβ. Ἐμμανουήλ Πνευματικάκης, τηλ. 2891022069. *Ὁδηγός Μητροπολίτου:* -

ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

1. ***Μητροπολιτικόν Συμβούλιον:*** *Πρόεδρος:* Σεβ. Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας. *Μέλη:* κα Μαρία Σκραφνάκη, Νομικός, κ. Παντελής Ἀποδουλιανάκης, Ἐκπρόσωπος Δ.Ο.Υ. Ἡρακλείου, Πρωτοπρ. Δημήτριος Καλαϊτζάκης, Πρεσβ. Ἀνδρέας Τσικανδυλάκης, κ. Κωνσταντῖνος Σπυριδάκης, Ἐκκλησιαστικός Σύμβουλος. *Γραμματεύς:* Πρωτοπρ. Δημήτριος Καπελλάκης.

2. ***Ἐπισκοπικόν Δικαστήριον:*** *Πρόεδρος:* Σεβ. Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας. *Τακτικά Μέλη:* Πρωτοπρεσβύτεροι Στυλιανός Βερίγος καί Στυλιανός Γεωργιαννάκης. *Ἀναπληρωματικά Μέλη:* Πρωτοπρεσβύτεροι Ἐμμανουήλ Κοσιδεκάκης καί Δημήτριος Πάγκαλος. *Γραμματεύς:* Πρωτοπρ. Δημήτριος Καπελλάκης.

3. ***ΕΤΕΑΕΠ:*** *Πρόεδρος:* Σεβ. Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας. *Γραμματεύς:* Πρωτοπρ. Δημήτριος Καπελλάκης. *Ταμίας-Λογιστής:* Πρεσβ. Μιχαήλ Παπαϊωάννου.

4. ***Κέντρον Ἀλληλεγγύης καί Κοινωνικῆς Συνοχῆς:*** Πρόεδρος· ὁ Σεβ. Μητροπολίτης. Ἀναπλ. Πρόεδρος· Πρωτοπρ. Πέτρος Ψυλλάκης. Γραμματέας· Πρεσβ. Ἐλευθέριος Σκουλᾶς, Ταμίας· Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Κοσιδεκάκης, Μέλη· κ. Ἐμμανουήλ Χρονάκης καί κ. Εὐάγγελος Δρακουτός.

5. ***Ὀργανισμός Διοικήσεως Μοναστηριακῆς Περιουσίας (Ο.Δ.Μ.Π.) Ν. Ἡρακλείου:*** ὁ Σεβ. Μητροπολίτης, ὡς δεύτερος ἀντιπρόεδρος τοῦ ὀργανισμοῦ.

6. ***Διοικοῦσα Ἐπιτροπή Πατριαρχικῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης (2006-2021;)*** *Πρόεδρος:* - . *Ἀντιπρόεδρος:* Σεβ. Μητροπολίτης Γορτύνης καί Ἀρκαδίας κ. Μακάριος. *Μέλη:* Σεβ. Μητροπολίτης Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνός, Σεβ. Μητροπολίτης Κισάμου καί Σελίνου κ. Ἀμφιλόχιος, Πρωτοπρ. Γεώργιος Μαρνέλλος - Ἀν. Καθηγητής Π.Α.Ε.Α.Η.Κ., κ. Ἀπόστολος Μπουρνέλης – Ἀν. Καθηγητής Π.Α.Ε.Α.Η.Κ., κ. Νικόλαος Παπαδογιαννάκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης.

7. ***Διοικητικόν Συμβούλιον «Νηστικακείου Μονάδος Φροντίδος Ἡλικιωμένων»:*** *Πρόεδρος:* Σεβ. Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας.

8. ***Διοικητικόν Συμβούλιον «Ψαράκειου Γηροκομείου Ἀρκαλοχωρίου»:*** *Πρόεδρος:* Σεβ. Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας.

ΣΥΝΟΔΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

α. Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῶν Αἱρέσεων: Ἀρχιμ. Ζαχαρίας Δορούκας, κ. Μαρίνος Δασκαλάκης.

β. Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Νεότητος: Ἀρχιμ. Μεθόδιος Φλουρῆς.

γ. Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τοῦ Θρησκευτικοῦ Τουρισμοῦ: Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Χιώτης.

δ. Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καί τῆς Θείας Λατρείας: Ἀρχιμ. Κορνήλιος Ἀθανασάκης.

ε. Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Φιλανθρωπίας: Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Κιοστεράκης.

στ. Μ.Κ.Ο. «Φιλοξενία»: Ἐκπρόσωπος Ἱ. Μητροπόλεως: Πρωτοπρ. Ἐλευθέριος Σκουλᾶς.

Β΄ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ἱ. Ἐνοριακοί Ναοί: ἐνενήντα ἕνας (91)
Ἐφημέριοι: ΠΕ΄ 56, ΤΕ΄ 04, ΔΕ΄ 33, ΥΕ΄ 13.
Ἱερεῖς: 96.
Διάκονος: 1.
Ἱεροκήρυκες: 9.
Σύνολον ἐν ἐνεργείᾳ κληρικῶν: 106.
Συνταξιοῦχοι κληρικοί: 11.
Κληρικοί ἀποσπασμένοι εἰς τό ἐξωτερικόν: 14

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΟΦΦΙΚΙΑΛΙΟΙ

Ἐντιμολ. Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κ. Νικηφόρος Ψυλλάκης. Καστέλλι Πεδιάδος, τηλ. 2891031324.

ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

1. Κανακαράκης Ἐμμανουήλ, Σκινιᾶς Μονοφατσίου, τηλ. 2891091540.

2. Κοκολάκης Νικόλαος, Ἴνι Μονοφατσίου, τηλ., 2891091265.

3. Κοσμαδάκης Μιλτιάδης, Συκολόγος Βιάννου, τηλ. 2895081214

4. Μακράκης Ζαχαρίας, Γεράκι, τηλ. 2891051588.

5. Πιταροκοίλης Ἰωάννης, Λαγοῦτα Μονοφατσίου, τηλ. 2891091422.

6. Στρατάκης Ἐμμανουήλ, Ἀμιρᾶς Βιάννου, τηλ. 2895031477.

7. Στρατάκης Σταῦρος, Θραψανόν Πεδιάδος, τηλ. 2891041205.

8. Τσαγκατάκης Γεώργιος, Γαρίπα Μονοφατσίου, τηλ. 6974139862.

9. Μαραγκάκης Νικόλαος, Εὐαγγελισμός Πεδιάδος, τηλ. 2891031048.

10. Μελισσουργάκης Ἰωάννης, Μάρθα Πεδιάδος, τηλ. 6970905139.

11. Ἀγγελάκης Ἰωάννης, Βόνη Πεδιάδος, τηλ. 6946929519.

Γ΄ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

1. ΕΝΟΡΙΕΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ, ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΝΝΟΥ ΚΑΤΑ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

α΄ Αρχιερατική Περιφέρεια

Αρχιερατικός Επίτροπος: Αρχιμ. Φιλόθεος Πηγιάκης, τηλ. 6932788623

ΕΝΟΡΙΑ	Ι. ΕΝΟΡΙΑΚΟΣ ΝΑΟΣ	ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ
Άρκαλοχώρι	Ι. Μητροπολιτικός Ναός Αγίου Ανδρέου	Φουκαράκης Σπυρίδων	6979552221
	Ιεροσολυμίτου, Αρχιεπισκόπου Κρήτης	Καπελλάκης Ιωάννης	6982772720
		Σταματάκης Νικόλαος	6977648575
	Ι. Καθεδρικός Ναός Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	Αθανασάκης Κορνήλιος	2891022069
		Πάγκαλος Δημήτριος	6973577771, 2891022390
		διάκ. Αρμενάκης Κωνσταντῖνος	6988576950
Άγία Σεμνή	Άγίας Βαρβάρας	Χρονάκης Βασίλειος	6980143152
Άγ. Παρασκιές--Κελιά	Άγίου Γεωργίου	Πηγιάκης Φιλόθεος	6932788623
		Παναγιωτάκης Αλέξανδρος	6978151212
Αλάγνι	Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	Γερακάκης Ελευθέριος	6946395353, 2891091192
Άμουργιέλες	Άγίου Νικολάου	Φανουράκης Σταῦρος	6978142770
Αρχοντικό *(Αλιτζανή)*	Άγίου Ανδρέα	Πνευματικάκης Εμμανουήλ	6948778402
		Φασουλέτος Αντώνιος	2891024182
Άστρίτσι	Άγίου Γεωργίου	Σταφυλάκης Ευάγγελος	6974412740
Βόνη	Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	Λιαπάκης Μιχαήλ	6978213609
Γαλατᾶς	Γενεσίου τῆς Θεοτόκου	Καμπουράκης Ευμένιος	6932300887
Γάσι	Μιχαήλ Αρχαγγέλου	Δερμιτζάκης Νεκτάριος	6985979913
Ζήντα	Άγίου Νικολάου	Αλεξάκης Μιχαήλ	6976368187, 2891023898
Θραψανό	Τιμίου Σταυροῦ	Τσικριτσάκης Εμμανουήλ	6937409243
Καλό Χωριό--Άνω Πουλιές	Άγίου Γεωργίου	Σακαβέλης Δημήτριος	2891023142, 6976332149
Λευκοχώρι *(Βουτουφού)* --Κάτω Πουλιές	Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου	Σπανάκης Μιχαήλ	6972035496
Μελέσες	Ευαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου	Σκουλᾶς Ελευθέριος	6946940346
Μουσούτα	Άγίου Πνεύματος	Ανετάκης Μελέτιος	6972822661
Πανόραμα - -Στείρωνας	Άγίου Γεωργίου	Φανουράκης Σταῦρος	6978142770
		Εγγλεζάκης Γαβριήλ	2810771622

Πάρτιρα	Ἁγίας Τριάδος	Χρονάκης Βασίλειος	2891023679, 6980143152
Πατσίδερος	Ἁγίου Ἀντωνίου	Κοσιδεκάκης Ἐμμανουήλ	2891022129, 6972920360
Ρουσοχώρια	Ἁγίου Γεωργίου	Ψυλλάκης Πέτρος	2891023326, 6974753116
Φιλίσια	Ἁγίας Μακρίνας	Πελεκανάκης Παρθένιος	2810771252, 6974967700
Χουμέρι	Ἁγίου Φανουρίου	Καπελλάκης Δημήτριος	6972733839

ΤΑΧ. ΚΩΔΙΚΕΣ: 703 00 ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ, 701 00 ΑΡΧΑΝΕΣ, 700 06 ΚΑΣΤΕΛΛΙ

Β΄ Ἀρχιερατική Περιφέρεια

Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος: Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Παπακανδεράκης, τηλ. 2891031571, 6946092051

ΕΝΟΡΙΑ	Ι. ΕΝΟΡΙΑΚΟΣ ΝΑΟΣ	ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ
Ἁγ. Παρασκευή	Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου	Δερμιτζάκης Νεκτάριος	6985979913
Ἀμαριανό	Ἁγίου Εὐσταθίου	Ψυλλάκης Κωνσταντῖνος	2891051281, 6980406475
Ἀποστόλοι	Ἁγίων Ἀποστόλων	Βλαστός Κίμων	2891023833, 6974506529
Ἁρμάχα	Ἁγίου Χαραλάμπους	Ψυλλάκης Ἐμμανουήλ	6982318418, 2891051103
Ἀρχάγγελος *(Βαρβάρω)*	Ταξιαρχῶν	Μπανασάκης Ἰωάννης	6977446335

Ἀσκοί	Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	Γιακουμάκης Γεώργιος	2891032163 6946517693
Αὐλή	Ἁγίας Πελαγίας	Φουκαράκης Ἐμμανουήλ	2891061235, 6977088825
Ἀφρατί	Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	Κουναλάκης Γεώργιος	2891061152, 6974583662
Γεράκι	Συνάξεως τῶν Ἀρχαγγέλων	Καπελλάκης Νικήτας	6973373220
Διαβαΐδέ	Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου	Ἰβάνοβ Σέργιος	6998360230
Εὐαγγελισμός *(Μουχτάρω)*	Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου	Καλομοίρης Ἐμμανουήλ	6977469293
Ζωφόροι	Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου	Παντερμαράκης Ἀδαμάντιος	2891041389, 6974000817
Καρουζανά	Ἁγίας Πελαγίας	Παπαδάκης Ἰωάννης	6976219532
Κασσάνοι	Ἁγίου Γεωργίου	Βλαστός Στυλιανός	2891061170, 6976086372
Κατσαμονίτσα	Ἁγίας Κυριακῆς	Βαρελᾶς Νικόλαος	6947741093
Καστέλλι	Ἁγίου Ἀντωνίου	Χιώτης Ἱερόθεος Μαραυγάκης Γεώργιος	6945264892, 2891500542 2891031992
Λιλιανό	Ἁγίας Μαρίνας	Βλαστός Κίμων	2891023833, 6974506529
Λύττος *(Ξυδᾶς)*	Ἁγίων Ἀναργύρων	Παπακανδεράκης Ἐμμαν.	2891031571, 6946092051
Μαθιά	Ἁγίων Πάντων	Καλαϊτζάκης Δημήτριος	2891051444, 6973046860
Νιπιδιτός	Ἁγίου Παντελεήμονος	Ζαχαράκης Ἐπιφάνιος	6947550154

Παναγιά	Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου	Βερίγος Στυλιανός	6974093501
Πολυθέα *(Πηγαϊδούρι)*	Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου	Κιοστεράκης Ἐμμανουήλ	6974993829
Σαμπᾶς	Προφήτου Ἠλιού	Τζιμπιπάκης Νικόλαος	6948584644
Σμάρι	Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου	Χαλεπάκης Νικόλαος	6942844185

ΤΑΧ. ΚΩΔΙΚΕΣ: 700 06 ΚΑΣΤΕΛΛΙ, 703 00 ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ, 700 15 ΕΜΠΑΡΟΣ

Γ΄ Ἀρχιερατική Περιφέρεια

Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος: Οἰκον. Ἐμμανουήλ Σταυρακάκης, τηλ. 2893022980, 6972779405

ΕΝΟΡΙΑ	Ι. ΕΝΟΡΙΑΚΟΣ ΝΑΟΣ	ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ
Ἀχεντριᾶς	Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου	Καπελλάκης Ἐμμανουήλ	6981846403
Βακιῶτες	Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	Μαρνέλλος Μιχαήλ	2891091332, 6977263947
Γαρίπα	Ἁγίας Αἰκατερίνης	Καρακωνσταντάκης Μιχαήλ	6947364359
Δεμάτι	Τιμίου Σταυροῦ	Γερακιανάκης Ἐμμανουήλ	2891023395, 6974195549
Δραπέτι-Μπαδιᾶς	Γενεσίου τοῦ Προδρόμου	Βλαστός Ἐμμανουήλ	6977375067
Ἔμπαρος	Ἁγίας Τριάδος	Ἀναγιάννης Εὐάγγελος	6998773760

Θωμαδιανό	Ἁγίας Παρασκευῆς	Σταματάκης Κωνσταντῖνος	6988718508
Ἴνι	Ἁγίου Γεωργίου	Καλογιαννάκης Κων/νος	2891091390, 6942021052
Καλύβια	Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου	Σταυρακάκης Ἐμμανουήλ	2893500010, 6972779405
Καραβάδω	Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου	Ἀμπελικάκης Μελχισεδέκ	6955474479
Ἄνω Καστελλιανά	Προφήτου Ἠλιού	Φανουράκης Γεώργιος	2891024328, 6931525512
Κάτω Καστελλιανά	Ἁγίας Μαρίνας	Συμιανάκης Στυλιανός	6944308186
Κατωφύγι	Ἁγίας Παρασκευῆς	Σταματάκης Κωνσταντῖνος	6988718508
Λαγούτα	Τιμίου Σταυροῦ	Μανιαδάκης Γεώργιος	2895041048, 6931525543
Μάρθα	Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου	Τσικανδυλάκης Ἀνδρέας	6944260439
Μαχαιρά	Ἁγίας Τριάδος	Μαρνέλλος Μιχαήλ	2891091332, 6977263947
Μηλιαράδων	Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου	Στιβακτάκης Ἰωάννης	6977366894
Νεοχώρι	Ἁγίου Γεωργίου	Παπαδάκης Γρηγόριος	6976977123
Ξενιάκω	Γενεσίου τῆς Θεοτόκου	Στιβακτάκης Ἰωάννης	6977366894
Πυράθι	Ἁγίων Ἀναργύρων	Σταυρουλάκης Παντελεήμ.	2893051210, 6972455257
Σκινιᾶς	Ἁγίου Ἀντωνίου	Παπαϊωάννου Μιχαήλ	6955982908

Τουρλωτή	Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου	Ἀλεξάκης Μιχαήλ	2891023898, 6976368187
Τσούτσουρας	Ἁγίου Παντελεήμονος	Ντόμπρεβ Ἰβάν	6981736342
Φαβριανά	Ἁγίου Ἀντωνίου	Παπαδάκης Ἰρηγόριος	6976977123
Φιλίπποι	Τιμίου Προδρόμου	Τσικανδυλάκης Ἀνδρέας	6944260439

ΤΑΧ. ΚΩΔΙΚΕΣ: 703 00 ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ, 700 15 ΕΜΠΑΡΟΣ, 700 10 ΠΥΡΓΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Δ΄ Ἀρχιερατική Περιφέρεια

Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος: Πρωτοπρ. Γεώργιος Χριστοδουλάκης, τηλ. 2895022643, 6977248352

ΕΝΟΡΙΑ	Ι. ΕΝΟΡΙΑΚΟΣ ΝΑΟΣ	ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ
Ἄνω Βιάννος- -Μιχ. Ἀρχαγγέλου	Μιχαήλ Ἀρχαγγέλου	Χριστοδουλάκης Γεώργιος	2895022643, 6977248352
Ἄνω Βιάννος- -Ἁγία Αἰκατερίνη	Ἁγίας Αἰκατερίνης	Κοντάκης Ἰωάννης	2895022411, 6978313723
Ἄνω Βιάννος- -Ἅγιος Δημήτριος	Ἁγίου Δημητρίου	Μπριντάκης Πολυχρόνης	2895022522, 6944859973
Βαχός	Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	Δορούκας Ζαχαρίας	6976082284
Καστρί Χόνδρου	Ἁγίου Γεωργίου	Βελιβασάκης Γεώργιος	2895051264, 6971570049
Κάτω Βιάννος	Ἁγίου Γεωργίου	Ψαρολογάκης Ἀντώνιος	6973748571
Κερατόκαμπος	Ἁγίου Παντελεήμονος	Ντόμπρεβ Ἰβάν	6981736342
Λουτράκι	Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου	Κοντάκης Ἰωάννης	6978313723
Περβόλα	Μιχαήλ Ἀρχαγγέλου	Ψαρολογάκης Κων/νος	2895022118, 6977256995
Χόνδρος	Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου	Ψαρολογάκης Κων/νος	2895022118, 6977256995
Ἅγιος Βασίλειος	Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου	Λουλάκης Ἀντώνιος	6978280271
Ἀμιρᾶς	Ἁγίου Γεωργίου	Ραπτάκης Ἐμμανουήλ	6945078506
Ἄρβη	Ἁγίου Παντελεήμονος	Γεωργιαννάκης Στυλιανός	2895071428, 6972503775
Καλάμι	Ἁγίου Γεωργίου	Μανετάκης Βασίλειος	2895081230, 6942053844
Κεφαλοβρύσι	Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου	Κονσολάκης Νικόλαος	6973466015
Κρεββατᾶς	Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου	Λουλάκης Ἀντώνιος	6978280271
Πεῦκος	Ἁγίου Νικολάου	Κονσολάκης Νικόλαος	6973466015
Συκολόγος	Τιμίου Σταυροῦ	Παπαγιαννάκης-Τρυγωνάκης Εὐτύχιος	6984933657
Συνδωνία *(Ψαρή Φοράδα)*	Ἁγίου Παντελεήμονος	Δουλγεράκης Νικόλαος	6977231044

ΤΑΧ. ΚΩΔΙΚΕΣ: 700 04 ΑΝΩ ΒΙΑΝΝΟΣ

2. ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

1.Ἀνδρῶαι:

α) Τιμίου Προδρόμου Καλλέργη, Καστέλλι Πεδιάδος Τ.Κ. 700 06 ΚΑΣΤΕΛΛΙ τηλ. 6906178751, 6984986900, 6981377412. Μοναχοί τέσσερις (4). *Ἡγουμενεύων:* Ἀρχιμ. Σίμων Βουτυριάδης. *Ἡγουμενοσύμβουλοι:* 1) Ἀρχιμ. Εὐμένιος Καμπουράκης, 2) Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Χιώτης.

β) Ἁγίου Ἀντωνίου Ἄρβης, Ἄρβη Βιάννου Τ.Κ. 700 04 ΑΝΩ ΒΙΑΝΝΟΣ. *Ἐφημέριος Ἱεροῦ Μοναστηριακοῦ Ναοῦ:* Πρωτοπρ. Στυλιανός Γεωργιαννάκης, τηλ. 2895071428.

γ) Ἁγίας Μονῆς Βιάννου (Κοίμησις τῆς Θεοτόκου). Ἄνω Βιάννος Τ.Κ. 700 04 ΑΝΩ ΒΙΑΝΝΟΣ τηλ. 2895022296. Μοναχοί τρεῖς (3). *Ἡγούμενος·* Ἀρχιμ. Ζαχαρίας Δορούκας, τηλ. 6976082284.

2. Γυναικεῖαι:

Ἁγίας Μαρίνης Βόνης, Βόνη Πεδιάδος, Τ.Κ. 700 06 ΚΑΣΤΕΛΛΙ, τηλ. 2891041234. Μοναχή μία (1). *Ἡγουμένη: - . Ἐφημέριος Ἱ. Μοναστηριακοῦ Ναοῦ*: Ἀρχιμ. Μεθόδιος Φλουρῆς, τηλ. 6978326216.

3.Ἱ. Προσκυνήματα:

α) *Ἅγιος Νικήτας Ἀχεντριᾶ*, Ἀχεντριᾶς Μονοφατσίου Τ.Κ. 700 10 ΠΥΡΓΟΣ, τηλ. 2891092257. *Ἐφημέριος Ἱ. Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ:* Πρεσβ. Ἀντώνιος Ψαρολογάκης, τηλ. 6973748571. (Καταστατικόν Λειτουργίας τοῦ Ἱ. Προσκυνήματος εἰς τό Φ.Ε.Κ. 938/2004, τεῦχος Β΄, σελ. 12032-35).

β) *Παναγία Κερᾶ Παρτίρων*, Πάρτιρα Μονοφατσίου, Τ.Κ. 703 00 ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ. *Ἐφημέριος Ἱ. Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ:* Πρωτοπρ. Βασίλειος Χρονάκης, τηλ. 2891023679. (Ἱδρυσις καί Καταστατικόν Λειτουργίας τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος εἰς τό Φ.Ε.Κ. 938/2004, τεῦχος Β΄, σελ. 12036-39).

γ) *Ἅγιος Παντελεήμων Καρουζανῶν*, Καρουζανά Πεδιάδος, Τ.Κ. 700 06 ΚΑΣΤΕΛΛΙ. *Ἐφημέριος Ἱ. Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ:* Πρεσβ. Ἰωάννης Παπαδάκης, τηλ. 6976219532. (Ἱδρυσις καί Καταστατικόν Λειτουργίας τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος εἰς τό Φ.Ε.Κ. 938/2004, τεῦχος Β΄, σελ. 12039-42).

Δ΄ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

1.Θεῖον Κήρυγμα:

α) Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, ὅπου ἱερουργεῖ.

β) Ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Κορνήλιος Ἀθανασάκης.

γ) *Ἱεροκήρυκες:* Ἀρχιμ. Νήφων Βασιλάκης δρ. Θ., Ἀρχιμ. Μελέτιος Ἀνετάκης, Ἀρχιμ. Μελχισεδέκ Ἀμπελικάκης, Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Γιανναράκης.

γ) *Κήρυκες Θείου λόγου:* Ἀρχιμ. Ζαχαρίας Δορούκας, Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιος Ζαχαράκης, Ἀρχιμ. Φιλόθεος Πηγιάκης, Ἀρχιμ. Μεθόδιος Φλουρῆς, Ἀρχιμ. Εὐμένιος Καμπουράκης, Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Χιώτης, κληρικοί καί λαϊκοί θεολόγοι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

2. Ἱερά Ἐξομολόγησις:
Ὑπό ἐντεταλμένων πνευματικῶν.

Ε΄ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

1. Σχολή Βυζαντινῆς Μουσικῆς «Χρύσανθος ἐκ Μαδύτου ὁ Προύσης». Ἱδρύθη τόν Σεπτέμβριον τοῦ 2002 (ἄδεια λειτουργίας Ὑπ. Πολιτισμοῦ: Ἀρ. ΥΠ. ΠΟΚΑΤΕΧΝ/ Δ/13533, Φ.Ε.Κ 353/2003, τεῦχος Β΄). Ἕδρα· Θραψανό Ἡρακλείου. Τ.Κ. 700 06 Καστέλλι. Παραρτήματα· Ἀρκαλοχώρι, Καστέλλι, Θραψανόν, Ἄρβη. *Διευθυντής*· Μουσικολ. κ. Ἀνδρέας Γιακουμάκης, τηλ. 6977394527. *Διδάσκοντες*· π. Ἐμμανουήλ Τσικριτσάκης, τηλ. 6937409243 καί κ. Βασίλειος Δαμιανάκης, τηλ. 6972448458.

2. Σχολή Πρακτικῆς Ψαλτικῆς. Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι μέ διδάσκοντα τόν κ. Ἐμμανουήλ Κοκολάκην, Συνταξιοῦχον Γυμνασιάρχην, τηλ. 28910-22381 καί εἰς τήν Ἄνω Βιάννον μέ διδάσκοντες τούς π. Ἰωάννην Κοντάκην καί π. Γεώργιον Χριστοδουλάκην, τηλ. 6949140164.

3. Σχολή Παραδοσιακῶν Ὀργάνων. Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι μέ διδάσκοντα τόν κ. Παναγιώτην Τσίγκον, τηλ. 6941474813 καί εἰς τήν Ἄνω Βιάννον μέ διδάσκοντα τόν κ. Μιχαήλ Ραπτάκην, τηλ. 6981529751.

4. Σχολή Ἁγιογραφίας. Λειτουργεῖ εἰς Ἀρκαλοχώρι, Καστέλλι καί Θραψανόν μέ διδάσκοντα τόν κ. Ἀντώνιον Βλαστόν, τηλ. 6972427540.

5. Σχολή Κιθάρας. Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι, ἐν συνεργασίᾳ μετά τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἀρκαλοχωρίου καί διδάσκοντα τόν κ. Σωτήριον Ἀλεξάκην.

6. Σχολή Παραδοσιακῶν Χορῶν. Λειτουργεῖ εἰς Ἀρκαλοχώρι, Καστέλλι καί Θραψανό. *Διδάσκων*· κ. Μιχαήλ Κορναράκης, τηλ. 6982327086.

7. Σχολή Ψηφιδωτοῦ. Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι. *Διδάσκων*· κ. Νικόλαος Μανιουδάκης, τηλ. 6972074850.

8. Σχολή Ἀργαλειοῦ-Πλεξίματος. Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι.

9. Σχολή ἐκμαθήσεως τεχνικῆς «*ντεκουπάζ*». Λειτουργεῖ εἰς Ἀρκαλοχώρι, Βιάννο καί Ἄρβη. Ὑπεύθυνη· κα Γεωργία Ἀγριμάνη, τηλ. 6988389376.

10. Σχολή Γονέων καί Ὑγείας. Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι ἀπό τόν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 2012. Ὑπεύθυνος· π. Σπυρίδων Φουκαράκης.

11. Τμῆμα Θεατρικοῦ Ἐργαστηρίου *(ἐν συνεργα-*

σία μετά τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἀρκαλοχωρίου): *Ὑπεύθυνη:* κα Λίτσα Μαρκοπούλου, τηλ. 6987073513.

12. Τμῆμα Νεανικῆς Χορωδίας Παραδοσιακοῦ Τραγουδιοῦ: Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι καί εἰς τό Καστέλλι.

13. Σχολή ἐκμαθήσεως γραφῆς Braille. Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι, ἐν συνεργασίᾳ μετά τοῦ Συλλόγου τυφλῶν Ἡρακλείου. *Ὑπεύθυνοι·* π. Ἐμμανουήλ Πνευματικάκης, τηλ. 6948778402 καί κ. Γεώργιος Στειακάκης, 6946260472.

14. Σχολή ἐκμαθήσεως τεχνικῆς πλεξίματος ψάθινης καρέκλας: Λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι. Ὑπεύθυνος: κ. Ἰωάννης Χουλάκης, τηλ. 6974544842.

15. Βιβλιοπωλεῖον Ἱ. Μητροπόλεως. Διεύθυνσις: Ὁδός Γεωργίου Ψαράκη, Τ.Κ. 703 00 ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ, τηλ.-Fax: 28910-24630. *Ὑπεύθυνος Βιβλιοπωλείου·* π. Εὐάγγελος Ἀναγιάννης.

16. Πολιτιστικόν Πολύκεντρον. Ἱδρύθη τόν Ἀπρίλιον τοῦ 2004. Ἕδρα· Ἀρκαλοχώρι Ἡρακλείου. Τ.Κ. 703 00 ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ. Ἵδρυσις καί Καταστατικόν Λειτουργίας εἰς τό Φ.Ε.Κ. 884/14-06-2004, τεῦχος Β΄. Συνεστήθη ὡς Ν.Π.Ι.Δ. καί ἀπετέλεσεν τόν χῶρον ἐγκαταστάσεως τῶν γραφείων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τῶν Σχολῶν Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Ἁγιογραφίας, Πρακτικῆς Ψαλτικῆς, Παραδοσιακῶν Ὀργάνων, Κιθάρας, Παραδοσιακῶν Χορῶν, Ψηφιδωτοῦ, ἐκμαθήσεως γραφῆς Braille, Ἀργαλειοῦ - Πλεξίματος, Γονέων καί Ὑγείας, ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, ἐκμαθήσεως τεχνικῆς «ντεκουπάζ», βιβλιοθήκης, μουσείου, τῶν τμημάτων Θεατρικοῦ Ἐργαστηρίου, Νεανικῆς Χορωδίας Παραδοσιακοῦ Τραγουδιοῦ, Χειροποιήτων Κατασκευῶν, καθώς τῆς ὑπό σύστασιν σχολῆς γλυπτικῆς.

17. Ἐκδόσεις Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

α) Περιοδικόν «ΠΡΟΘΕΣΗ»· Ἀποτελεῖ ἔκδοσιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. *Ὑπεύθυνος·* Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Χιώτης.

β) Ἡμερολόγιον· Ἐκδίδεται κατ' ἔτος ὑπό τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. *Ὑπεύθυνος·* Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Χιώτης.

18. Τεχνική Ὑπηρεσία Ἱ. Μητροπόλεως. Συνεστήθη τόν Νοέμβριον τοῦ 2002 (Φ.Ε.Κ. 1472/22-11-2002, τεῦχος Β΄). Κανονισμός Λειτουργίας εἰς τό Φ.Ε.Κ. 721/30-5-2005, τεῦχος Β΄.

ΣΤ΄ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

1. «Κέντρον Ἀλληλεγγύης καί Κοινωνικῆς Συνοχῆς». Συνεστήθη καί λειτουργεῖ εἰς τό Ἀρκαλοχώρι Ἡρακλείου ὡς Ἐκκλησιαστικόν, Πολιτιστικόν καί Φιλανθρωπικόν Ἵδρυμα. Ἀποτελεῖ Ν.Π.Ι.Δ. μή κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος μέ καταστατικόν συστάσεως, τό ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς τό Φ.Ε.Κ. 893/19-

05-2015, τεῦχος Β΄ καί συνεπικουρεῖ τούς σκοπούς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου.

Τό Πολιτιστικόν καί Φιλανθρωπικόν Ἵδρυμα «Κέντρον Ἀλληλεγγύης καί Κοινωνικῆς Συνοχῆς» στηρίζει τούς κάτωθι Τομέας πού ἀνήκουν εἰς τήν δικαιοδοσίαν του:

α) «Γενικόν Φιλόπτωχον Ταμεῖον». Ἕδρα· Ἀρκαλοχώρι Ἡρακλείου. Τ.Κ. 703 00 ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ, τηλ. 28910-22069. *(Φ.Ε.Κ. ἱδρύσεως 1472/τ.Β΄/22–11–2002 καί Φ.Ε.Κ. ἐγκρίσεως Καταστατικοῦ 821/τ.Β΄/12–05–2011).* Γραμματεύς· Πρωτοπρ. Πέτρος Ψυλλάκης. Ἀναπλ. Γραμματέως· κ. Ἰωάννης Κατζαγιαννάκης. Μέλη· Πρεσβ. Ἐλευθέριος Σκουλᾶς· κ. Ἐμμανουήλ Χρονάκης καί κα Λεμονιά Πετράκη.

β) «Παγκοινιά Παιδικοῦ Γεύματος» *(Φ.Ε.Κ. ἱδρύσεως 1843/τ.Β΄/24–11–2010 καί Φ.Ε.Κ. διορθώσεως σφάλματος 2154/τ.Β΄/31–12–2010).* Καθημερινή διανομή γεύματος καί δεκατιανῶν δι᾽ ἐνενήκοντα (90) παιδιά. Γραμματεύς· Πρωτοπρ. Πέτρος Ψυλλάκης, Ἀναπλ. Γραμματέως· κ. Νικόλαος Μανωλαράκης, Μέλη· κ. Ἰωάννης Κατζαγιαννάκης, κ. Κωνσταντῖνος Γκαντάτσιος καί κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος.

γ) «Ἔνδυμα Ἀγάπης». Λειτουργεῖ ἀπό τό ἔτος 2014 εἰς τό Ἀρκαλοχώρι καί διανέμει εἴδη ρουχισμοῦ εἰς ἀναξιοπαθοῦντας. Γραμματεύς· Ἀρχιμ. Μελχισεδέκ Ἀμπελικάκης, Ἀναπλ. Γραμματέως· Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Κοσιδεκάκης, Μέλη· κα Αἰκατερίνη Καραντινάκη, κα Δήμητρα Τσαλίκα καί κα Μαρῖνα Πετράκη.

δ) «Τομέας Σχολῶν» *(Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Πρακτικῆς Ψαλτικῆς, Κιθάρας, Βυζαντινῆς Ἁγιογραφίας, Ψηφιδωτοῦ, Ὑφαντουργίας, Παραδοσιακῶν Μουσικῶν Ὀργάνων, Παραδοσιακῶν Χορῶν καί Ἠλεκτρονικῶν Ὑπολογιστῶν).* Γραμματεύς· Πρωτοπρ. Νικόλαος Σταματάκης, Ἀναπλ. Γραμματέως· Πρεσβ. Μιχαήλ Παπαϊωάννου, Μέλη· κ. Γεώργιος Μουστακάκης, κ. Στέφανος Ψυλλάκης καί κ. Στυλιανός Ψαραδάκης.

ε) «Ἐπιτροπή Νεότητος». Γραμματεύς· Ἀρχιμ. Μεθόδιος Φλουρῆς, Ἀναπλ. Γραμματέως· Πρεσβ. Ἐμμανουήλ Ραπτάκης, Μέλη· Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Χιώτης, Πρωτοπρ. Σπυρίδων Φουκαράκης καί Πρωτοπρ. Νικόλαος Σταματάκης.

στ) «Ἐργαστήριον Παρασκευῆς Γευμάτων». Γραμματεύς· Πρωτοπρ. Σπυρίδων Φουκαράκης, Ἀναπλ. Γραμματέως· κα Χρυσούλα Κεγκέρογλου, Μέλη· κα Χρυσούλα Ἀποστολάκη, κα Αἰκατερίνη Βαγιοῦ καί κα Σοφία Λιανάκη.

2. Πρός ὑλοποίησιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἱδρύματος καί προκειμένου νά θεραπεύονται αἱ ἀνάγκαι αὐτῶν, διά τῆς παροχῆς ὑπηρεσιῶν ὑγείας, δύνανται νά δροῦν αὐτοτελῶς καί παραλλήλως μετ᾽ αὐτοῦ τά κάτωθι Ν.Π.Ι.Δ.:

α) «Νηστικάκειος Μονάδα Φροντίδος Ἡλικιωμένων». Ἱδρύθη τόν Ἀπρίλιον τοῦ 2005. Ἕδρα· Πολυθέα Πεδιάδος. Τ.Κ. 700 06 ΚΑΣΤΕΛΛΙ, τηλ. 28910-32223. Ἐνεκαινιάσθη τόν Μάιον 2009 καί λειτουργεῖ ὡς Ν.Π.Ι.Δ. σύμφωνα μέ τό Φ.Ε.Κ. 498/ 14–4–2005, τ. Β΄. Πρόεδρος: Σεβ. Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας. Ἀντιπρόεδρος:-. Γραμματέας: κ. Κατζαγιαννάκης Ἰωάννης. Μέλη: κ. Γρηνάκης Γεώργιος, κ. Βιδάκης Γεώργιος. Ὑπεύθυνοι: Ἀρχιμ. Μεθόδιος Φλουρῆς, Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Κιοστεράκης, τηλ. 28910-32223.

β) «Κοινωνικόν Ἰατρεῖον-Φαρμακεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου καί Δήμου Μινώα Πεδιάδος»: Συνεστήθη τό ἔτος 2013 μέ ἕδρα τό Ἀρκαλοχώρι καί δυναμικότητος περί τούς σαράντα ἐννέα (49) ἰατρούς ὅλων τῶν εἰδικοτήτων (Φ.Ε.Κ. 930/14–04–2014, τ.Β΄).

3. «Ψαράκειον Γηροκομεῖον». Μέ τό ὑπ' ἀριθμ. Φ.Ε.Κ. 2273/τ.Β΄/12-09-2013 συνεστήθη τό αὐτοτελές Κοινωφελές Ἵδρυμα ὑπό τήν ἐπωνυμίαν «Ψαράκειον Γηροκομεῖον Ἀρκαλοχωρίου», τό ὁποῖον λειτουργεῖ ὡς Ν.Π.Ι.Δ. καί ἔχει ἕδρα τό δημοτικόν διαμέρισμα Ἀρκαλοχωρίου Ἡρακλείου Κρήτης. Σκοπός τοῦ Ἱδρύματος, τό ὁποῖον θά ἀποτελέσῃ τό πρῶτον κέντρον μονίμου ἤ περιοδικῆς περιθάλψεως τῶν ἐκ τῆς νόσου Ἀλτσχάϊμερ πασχόντων, εἶναι ἡ

περίθαλψις τῶν γερόντων, ἀλλά καί τῶν πασχόντων ἀπό τήν νόσον Ἀλτσχάϊμερ. Τό Ἵδρυμα διοικεῖται ἀπό δεκαμελές (10) Διοικητικόν Συμβούλιον τό ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐκ τῶν κάτωθι: Πρόεδρος: Σεβ. Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας. Ἀντιπρόεδρος: κα Μαριάνθη Κουσκουμπεκάκη. Γραμματέας: κα Ἀργυρώ Λυραράκη. Ταμίας: κ. Νικόλαος Μανωλαράκης. Μέλη: κ. Ἐμμανουήλ Κοκολάκης, κ. Ἐμμανουήλ Νάνος, κα Ἄννα Μανουκάκη-Μεταξάκη, κ. Ἰωάννης Κυριακάκης, κ. Ἀντώνιος Χρονάκης καί κα Βάνα Φραγκάκη. Ἐκτελ. Γραμματέας: π. Ἐμμανουήλ Πνευματικάκης. Email: psarakeioidryma@gmail.com

4. Ποιμαντική Διακονία Ἀλλοδαπῶν. Αἰδεσιμ. Οἰκονόμος Ἰβάν Ντόμπρεβ.

5. Τράπεζα Αἵματος: α) Λειτουργεῖ εἰς τόν Ἱερόν Καθεδρικόν Ναόν Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Ἀρκαλοχωρίου. Ἕδρα: Ἀρκαλοχώρι, Τ.Κ. 703 00, τηλ. καί φαξ 28910 22041. Ὑπεύθυνος: Πρωτοπρ. Δημήτριος Πάγκαλος. **β)** Λειτουργεῖ εἰς τόν Ἱερόν Ἐνοριακόν Ναόν Τιμίου Σταυροῦ Θραψανοῦ Πεδιάδος. Ἕδρα: Θραψανόν, Τ.Κ. 700 06, τηλ. 6937409243. Ὑπεύθυνος: Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Τσικριτσάκης.

6. Ἐνοριακά Φιλόπτωχα.

7. Γεροντία: Συνεκροτήθη ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει, ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου αὐτῆς,

9μελής «Ἐπιτροπή Γεροντίας», ἔχουσα συμβουλευτικόν καί βοηθητικόν ρόλον ἐπί ἀντιμετωπίσεως καί ἐπιλύσεως τῶν ἐν γένει ἐφημεριακῶν καί ποιμαντικῶν ζητημάτων.

Ζ΄ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

1. Τοπικές Ἑορτές: α) Νικάνδρου τοῦ Μυροβλήτου ἐκ Ριζοκάστρου Καστελλιανῶν, Τετάρτης Διακαινησίμου. β) Ἁγίας Μαρίνης Βόνης, 17η Ἰουλίου. γ) Ἁγ. Νικήτα Ἀχεντριᾶ, 15η Σεπτεμβρίου. δ) Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Ἱεροσολυμίτου, Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, (Πολιοῦχος Ἀρκαλοχωρίου) 4η Ἰουλίου. ε) Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Μηλιαράδων (Παναγία Δέτη), 25η Μαρτίου. στ) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Ἀρκαλοχωρίου, (Ἱερός Καθεδρικός Ναός Ἀρκαλοχωρίου) 6η Αὐγούστου. ζ) Ἁγίου Παντελεήμονος Καρουζανῶν, 27η Ἰουλίου, η) Παναγίας Κερᾶς Παρτίρων, 15η Αὐγούστου. θ) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἁγίας Μονῆς Βιάννου, 15η Αὐγούστου.

Εἰκόνες περίπυστοι: Ἁγίας Μονῆς Βιάννου 15ου αἰῶνος.

3. Ἐκκλησιαστικά Μνημεῖα: Πλῆθος βυζαντινῶν καί μεταβυζαντινῶν ναῶν, εἰδικῶς εἰς τήν περιφέρειαν τῶν παλαιοτέρων Ἐπισκοπῶν Ἀρκαδίας καί Ἰνάτου. Ἐπιλεκτικῶς ἀναφέρονται τά ἑξῆς βυζαντινά

Μνημεῖα: α) Ἅγ. Παντελεήμων Καρουζανῶν, 15ου αἰῶνος. β) Μικρά Ἐπισκοπή Παρτίρων. γ) Ἱερός Κοιμητηριακός Ναός Μιχαήλ Ἀρχαγγέλλου Ἀρκαλοχωρίου 14ου αἰῶνος. δ) Ἅγ. Γεώργιος Ἐμπάρου 13ου αἰῶνος. ε) Βυζαντινοί ναοί, εἰς τήν θέσιν Κάστελλος Κάτω Καστελλιανῶν, (Κοίμησις Θεοτόκου, Εἰσόδια Θεοτόκου, Ἁγία Ἀναστασία) πιθανόν 14ου αἰῶνος. στ) Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, εἰς τήν θέσιν Δρακονερόν, Ἑνορίας Γαλατᾶ, ζ) Ἱ. Ναός Σωτῆρος Χριστοῦ καί Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἑνορίας Κασσάνων. η) Βυζαντινόν ἐκκλησάκι Ἁγίου Δημητρίου εἰς τόν Ἀχεντριᾶ, 13ου αἰῶνος ἐξ ὁλοκλήρου ἁγιογραφημένον. θ) Ἱεροί ναοί Ἁγίου Ἰωάννου καί Ἁγίου Χαραλάμπους εἰς τόν Ἀχεντριᾶ, ἐνετικῆς περιόδου. ι) Ἱ. Ναός Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰς τόν οἰκισμόν Χανδροῦ, χρονολογούμενος μεταξύ 961-1200 μ.Χ.

4. Ἱστορικά Μνημεῖα: Μνημεῖον θυμάτων ἐθνικῆς ἀντιστάσεως εἰς τήν θέσιν Σελί Ἀμιρᾶς Βιάννου.

CHMEIWCEIC

CHMEIWCEIC

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

CHMEIWCEIC

CHMEIWCEIC

Ἐξώφυλλον:
Ἡ κλειστή κεντρική Πύλη
τοῦ Πατριαρχείου (1821-2021).
Τόπος Μαρτυρίου
τοῦ Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄
στίς 10 Ἀπριλίου 1821

Ὀπισθόφυλλον:
Ἡ κλειστή κεντρική Πύλη
τοῦ Πατριαρχείου
ἐπί Ὀθωμανικῆς ἐποχῆς

Κείμενα:
Σεβ. Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου,
Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας

Ἐπιτροπή Ἐκδόσεως:
Πρωτοπρ. Δημήτριος Καπελλάκης
Πρεσβ. Μιχαήλ Παπαϊωάννου
κ. Γεώργιος Στειακάκης

Ὑπεύθυνος Ἐκδόσεως:
Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Χιώτης

Ἐκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ α.ε.» www.kazanakis.gr